

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

LAURAS SABONIS

II kurso studentas

**RUSIJOS STRATEGIJA PER KONFLIKTĄ SU UKRAINA 2014–2019 METAIS:
NEEFEKTYVUMO PRIEŽASTYS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: dr. L. Jonavičius

Vilnius, 2020

Magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas magistro darbas „**Rusijos strategija per konfliktą su Ukraina 2014–2019 metais: neefektyvumo priežastys**” yra:

1. Atliktas mano paties ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Lauras Sabonis

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Sabonis L., Rusijos strategija per konfliktą su Ukraina 2014–2019 metais: neefektyvumo priežastys: Tarptautinių santykių ir diplomatijos specialybės, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas L. Jonavičius. – V., 2020. – 49 p.

Reikšminiai žodžiai: strateginė sąveika, prievarta, privertimas, privertimo strategija, Rusijos strategija, strategijos efektyvumas, Rusijos-Ukrainos konfliktas, karas Ukrainoje.

Šiame darbe nagrinėjama Rusijos taikyta prievartinė strategija per konfliktą su Ukraina (2014–2019 m. laikotarpiu). Rusijos strategija vertinama jos efektyvumo (skirtumo tarp Maskvos siekiamo ir pasiekto tikslo) atžvilgiu strateginės sąveikos su Kijevu kontekste, atsiribojant nuo Rusijos politinių ambicijų ar įsitraukimo į konfliktą priežasčių nagrinėjimo.

Pateikiamas privertimo strategijos analizės modelis, paremtas teorinėmis prievartos taikymo prielaidomis. Modelio pagalba ištiriama Rusijos strategija, į vientisą aiškinimą sujungiami atskirai aptinkami strategijos elementai; atrandamos strategijos neefektyvumo priežastys – netikslus kaštų balansas ir neįtikinamos garantijos.

TURINYS

ĮVADAS	6
1. PRIEVARTOS TAIKYMAS STRATEGINĖS SAŲVEIKOS KONTEKSTE	13
1.1. Pagrindiniai realistinės sistemos veikimo principai	13
1.2. Strateginė sąveika	14
1.3. Prievarta kaip strategija	15
1.3.1. Prievartinių strategijų tipai	17
1.3.2. Prievartinių strategijų struktūra	18
1.4. Derybinis karo modelis	21
2. RUSIJOS STRATEGIJA PER KONFLIKTĄ SU UKRAINA 2014–2019 METAIS	25
2.1. Tyrimo metodologija	25
2.2. Instrumentai ir jų taikymo mechanizmai	27
2.3. Realių rezultatų (ne)atitikimas siektiems tikslams	29
2.4. Neefektyvumo priežastys	33
IŠVADOS	37
ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS	40
SUMMARY	49

ĮVADAS

„Rusijos Federaciją domina [visapusiškų] ryšių plėtojimas su Ukraina abipusės pagarbos ir pasiryžimo kurti santykius, atsižvelgiant į Rusijos nacionalinius interesus, pagrindu.”
– Rusijos užsienio politikos koncepcija, 2016 m.

Žlugus Sovietų Sąjungai, Kremlius susidūrė su dilema: kaip suderinti išlikusias didžiosios galiūnės (angl. *great power*) ambicijas ir nunykusius pajėgumus jas įgyvendinti? Vienu esminių užsienio politikos iššūkių Maskvai tapo paieška alternatyvių strategijų, galinčių pakeisti kartu su SSRS sugriuvusius kontrolės mechanizmus – visų pirma tokių nepriklausomybę atgavusių veikėjų, kaip Minskas ir Kijevas, atžvilgiu. Ukrainos, didžiausios iš buvusių sovietinių respublikų, su joje dešimtis tūkstančių kilometrų besidriekiančiais dujotiekiais į Europą, Juodosios jūros laivyno infrastruktūra Krymo pusiasalyje, bei iš Sovietų sąjungos paveldėtais karinės ir kosmoso pramonės centrais ir trečdaliu viso SSRS branduolinio arsenalo, reikšmė Rusijai nuo 1991 m. išliko milžiniška. Laikui bėgant, abiejų šalių tarpusavio santykius, nepaisant nuolat iškylančių problemų, vis pavykdavo sureguliuoti, o skirtingus abiejų sostinių interesus – suderinti. Tačiau įtampa niekada nedingo ir prilygo tam tikroms varžyboms.¹ Kijevas visą laiką bandė balansuoti tarp Rytų ir Vakarų, o Maskva, nors iš pradžių ir neturėdama aiškios strategijos Ukrainos atžvilgiu,² įvairiomis politinio ir ekonominio spaudimo priemonėmis bandė riboti Kijevo pasirinkimus ir taip užtikrinti savo įtaką posovietinėje Ukrainoje.³ Iki esminio lūžio santykiuose trūko tik tiesioginio Rusijos karinės jėgos panaudojimo.

Toks lūžis įvyko 2014 m. vasarį, kai po tris mėnesius vykusių prieš jo režimą nukreiptų protestų iš Ukrainos pasitraukė Maskvos poziciją dėl savo ekonominių interesų palaikęs⁴ prezidentas Viktoras Janukovyčius, o Rusija pradėjo Krymo pusiasalio užėmimo operaciją. Šis dvišalių santykių poslinkis pademonstravo aiškia Rusijos užsienio politikos problemą – nesugebėjimą *nekarinėmis* priemonėmis

---

¹ Rilka Dragneva ir Kataryna Wolczuk, „Between Dependence and Integration: Ukraine’s Relations With Russia.” *Europe-Asia Studies*, 68(4), 2016, 678, Ryan Maness ir Brandon Valeriano, „Russia and the Near Abroad: Applying a Risk Barometer for War.” *The Journal of Slavic Military Studies*, 25(2), 2012, 142.

² Tor Bukkvoll, „Off the Cuff Politics: Explaining Russia’s Lack of a Ukraine Strategy.” *Europe-Asia Studies*, 53(8), 2001, 1141, 1146.

³ Dragneva ir Wolczuk, *Between Dependence and Integration*, 683-694, James Sherr, „Ukraine: Door Closed?” Kn. S. Stephen F. Starr ir Svante E. Cornell (sud.), *Putin’s Grand Strategy: The Eurasian Union and Its Discontents*. Washington, DC: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, Joint Transatlantic Research and Policy Center, Johns Hopkins University, School of Advanced International Studies (SAIS), 2014, 122, Licinia Simão, „The Ukrainian conflict in Russian foreign policy: Rethinking the interconnections between domestic and foreign policy strategies.” *Small Wars & Insurgencies*, 27(3), 2016, 499-502.

⁴ Dragneva ir Wolczuk, *Between Dependence and Integration*, 690, 692, Sanshiro Hosaka, „The Kremlin’s Active Measures Failed in 2013: That’s When Russia Remembered Its Last Resort—Crimea.” *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization*, 26(3), 2018, 328, 354-355.

išlaikyti Kremlui būtino įtakos lygio⁵ svarbiausioje iš „su Rusijos Federacija besiribojančių šalių“.⁶ Rusijos taikyti veiksmai Kryme ir Donbaso regione akivaizdžiai skiriasi jėgos naudojimo intensyvumo prasme, tačiau juos vienija bendra koncepcija, kurią galima apibrėžti kaip bandymą laimėti konfrontaciją ne fiziškai sunaikinant oponentą, o siekiant jį palaužti prievartos pagalba.⁷ Nėra esminio skirtumo, ar Rusijos veiksmus laikysime nuoseklia, operaciniams poreikiams pritaikytos ir apskaičiuotos eskalacijos strategija, ar improvizuotu bandymu kompensuoti trūkstamą galią vienašališkai pasiekti savo tikslų, nenusisėkusią strategiją keičiant kita.⁸ Pagrindinis dalykas yra tai, kad nuo praėjusio dešimtmečio vidurio trunkantis ginkluotas Rusijos ir Ukrainos konfliktas aiškiai demonstruoja vieną iš sudėtingiausių Maskvos užsienio politikos problemų – nesugebėjimą net ir *karinių* priemonių pagalba įtvirtinti savo įtakos ir sureguliuoti konflikto su Kijevu sau naudingomis sąlygomis.⁹ Darbe bandoma sutelkti dėmesį būtent į šį reiškinį, interpretuojant jį kaip strateginės veikėjų sąveikos epizodą ir atsispiriant nuo šių situaciją apibendrinančių prielaidų:

1. Rusija dvišaliuose santykiuose su Ukraina nuo 2014 m. naudoja tiek politinį, tiek karinį spaudimą, kurį kaip vientisą procesą geriausiai paaiškina ne konkretus karybos metodas, o prievartos taikymas.¹⁰ Nors po 2015 m. Rusija sumažino prieš Ukrainą iki tol taikyto spaudimo intensyvumą, viso abiejų veikėjų sąveikos epizodo (konflikto) metu **prievarta išliko pagrindiniu Maskvos įrankiu.**¹¹
2. Prievartą Rusija naudoja tam, kad vienašališkai pasiektų norimos konflikto baigties, tačiau Maskvos tikslas nėra vien kelti žalą Kijevui – Maskvai svarbiau yra tai, kad Ukraina pakeistų savo strateginius politinius pasirinkimus Rusijos naudai. Šitaip Maskva Ukrainos reikalauja

---

⁵ Hosaka, *The Kremlin's Active Measures Failed in 2013*, 355-358.

⁶ Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, „Foreign Policy Concept of the Russian Federation.” Maskva, 2016. <https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/2542248> [Žiūrėta 2019 11 24], Polina Sinovets ir Bettina Renz, *Russia's 2014 Military Doctrine and Beyond: Threat perceptions, capabilities and ambitions*. Rome: NATO Defense College, 2015, 3.

⁷ Samuel Charap, „Russia's Use of Military Force as a Foreign Policy Tool: Is There a Logic?” *PONARS Eurasia Policy Memo*, 443, 2016. <<http://www.ponarseurasia.org/memo/russias-use-military-force-foreign-policy-tool-there-logic>> [Žiūrėta 2019 10 01].

⁸ Andrew S. Bowen, „Coercive diplomacy and the Donbas: Explaining Russian strategy in Eastern Ukraine.” *Journal of Strategic Studies*, 42(3-4), 2019, 314, Dmitry Gorenburg et al., *Analytic Framework for Emulating Russian Decision-Making*. Arlington, VA: CNA, 2017, 19-20, Igor Sutyagin, *Russian Forces in Ukraine*. London: Royal United Services Institute, 2015, 4-7, Michael Kofman et al., *Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2017, 62, 69, Michael Kofman, „The Moscow School of Hard Knocks: Key Pillars of Russian Strategy.” 2017. <<https://warontherocks.com/2017/01/the-moscow-school-of-hard-knocks-key-pillars-of-russian-strategy/>> [Žiūrėta 2019 11 24], Roger N. McDermott, „Does Russia Have a Gerasimov Doctrine?” *Parameters*, 46(1), 2016, 104.

⁹ Jokull Johannesson, „Russia-Ukraine balance of military power.” *Journal of International Studies*, 10(1), 2017, 63-64, 69-70.

¹⁰ Dragneva ir Wolczuk, *Between Dependence and Integration*, 693. Prievarta yra grasinimais ir žalos kėlimu paremtas spaudimas, kuriuo siekiama oponentą priversti daryti tai, ko jis nenori. Plačiau žr. darbo 1.3. dalyje ir 1 lentelėje.

¹¹ Stanislav L. Tkachenko, „The Coercive Diplomacy of Vladimir Putin (2014–2016).” Kn. Roger E. Kanet (sud.), *The Russian Challenge to the European Security Environment*. Cham: Palgrave Macmillan, 2017, 116, 125.

paklusti, tačiau **Kijevas apsisprendė priešintis ir yra pajėgus tą daryti nuolatos.**

3. Ukraina savo strateginių pasirinkimų nekeičia nepaisant to, kad 2014–2015 m. pralaimėjo prieš galingesnes Rusijos pajėgas ir buvo priversta atiduoti dalies šalies teritorijos kontrolę. Kadangi 2020 m. pirmoje pusėje Rusija sau naudingų konflikto sureguliuavimų sąlygų nebuvo pasiekusi, galima teigti, kad prieš Kijevo taikytą **Maskvos prievartinę strategiją buvo neefektyvi.**
4. Maskvos strategijos neefektyvumo prielaida neprieštarauja galimybei, kad konflikto tąsa yra netiesioginis Rusijos strateginis interesas. Ukrainai negalint nei jėga atsiimti užimtų teritorijų, nei kuo nors grasinti Rusijai, net ir be aiškių rezultatų tęsti konfliktą Maskvai yra naudingiau, negu iš jo **pasitraukti, nepasiekus savo tikslų.**

Šiame darbe laikoma, kad strategija yra galios taikymo būdas, veikėjo naudojamas siekiant savo tikslų, o jos efektyvumas matuojamas skirtumu tarp veikėjo siekiamo ir pasiekto tikslo. Šiame darbe nėra nagrinėjamos giluminės Maskvos politinių ambicijų priežastys, remiamasi jau atliktų tyrimų rezultatais, paaiškinančiais Rusijos užsienio politikos varomuosius dėmenis tiek plačiąja prasme, tiek konkrečiai konflikto su Ukraina atveju. Sutariama, kad Kremlius laiko save nepriklausomu nuo liberalios Vakarų santvarkos, todėl formuoja atskirą užsienio politikos kryptį, kuri turėtų padėti Rusijai išlaikyti didžiosios galiūnės statusą – būtent šis statusas, Kremliaus įsitikinimu, jam suteikia teisę kištis į buvusių sovietinių respublikų vidaus reikalus, iškeliant savo saugumo, politinius ir ekonominius interesus aukščiau jų pasirinkimų.¹² Tokio kišimosi, įskaitant panaudojus karinę jėgą, tikslas yra šių šalių suverenumo ribojimas tam, kad Maskva galėtų efektyviai paveikti jų strateginę poziciją savo naudai.¹³ Iki ginkluoto konflikto pradžios 2014 m. Ukrainos suverenumą Rusija stengėsi riboti daugiausia taikydama susiejimo (angl. *linkage*) strategiją,¹⁴ t. y. siūlydama Kijevui ekonominę naudą mainais už artimesnę integraciją su Maskva.

Reaguojant į Rusijos pajėgų intervenciją Ukrainoje, nuo 2014 m. itin daug pastangų dėta analizuojant moderniąją Rusijos karybą – Algirdas Rėvaitis atrado net keturias pagrindines šio lauko tyrimų kryptis.¹⁵ Jose vyraujančią teorinę įtampą galima užfiksuoti lyginant dvi pozicijas: 1) Janio

---

¹² Gorenburg et al., *Analytic Framework for Emulating Russian Decision-Making*, 16-17, Eugene Rumer, *The Primakov (Not Gerasimov) Doctrine in Action*. Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace, 2019, 3-11, Laurynas Jonavičius et al., *Russian Interests, Strategies, and Instruments in the Common Neighbourhood*. EU-STRAT, 2019, 10-12, Bettina Renz, „Russian responses to the changing character of war.” *International Affairs*, 95(4), 2019, 823-825, Roy Allison, „Russia and the post-2014 international legal order: revisionism and *realpolitik*.” *International Affairs*, 93(3), 2017, 522, Simão, *The Ukrainian conflict in Russian foreign policy*, 495-499.

¹³ Michael Kofman, „Drivers of Russian Grand Strategy.” The Stockholm Free World Forum, 2019. <<https://frivarld.se/rapporter/drivers-of-russian-grand-strategy-2/>> [Žiūrėta 2019 11 24].

¹⁴ Dragneva ir Wolczuk, *Between Dependence and Integration*, 685-694.

¹⁵ Algirdas Rėvaitis, „Šiuolaikinės karybos diskursas Rusijos karinėje mintyje.” Kn. Gediminas Vitkus (sud.), *Lietuvos metinė strateginė apžvalga 2017–2018, 16 tomas*. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2018, 268-272.

Bėrzinio, teigiančio, kad Rusijos ŗiuolaikinės karybos principai remiasi idėja, jog „pagrindinis kovos laukas yra priešininko protas, [o] pagrindinė uŗduotis – naudojant kiek įmanoma maŗiau karinės jėgos, pasiekti politinės vadovybės iŗkeltų tikslų,“¹⁶ ir 2) Bettinos Renz, laikančios vertinimą, kad Rusijos uŗsienio politikoje karinės jėgos naudojimui gali būti skirtas tik antraeilis vaidmuo, „neatitinkančiu realios situacijos, kurią indikuoja Rusijos ginkluotųjų pajėgų modernizacijos kryptis“.¹⁷ Besitęsiant Rusijos ir Ukrainos konfliktui, jo sinonimu tapo „hibridinio karo/hibridinės karybos“ sąvoka, tačiau nėra sutariama iki galo, kiek vertinga ji gali būti Rusijos veiksmy analizėi.¹⁸ Prie ŗiuolaikinio Maskvos prievartos taikymo tyrinėjimo reikŗmingai prisidėjo Dmitrijus Adamsky'is, pasiūlęs Rusijos atgrasymo ir privertimo pastangų visumą interpretuoti kaip „viso spektro prievartos“ (angl. *cross-domain coercion*) koncepciją,¹⁹ Kristin Ven Bruusgaard, rusiškoje mintyje išgryninusi „strateginio sulaikymo“ (rus. *strategicheskoe sderzhivanye*) idėją kaip galimą Rusijos saugumo politikos analizės teorinį pagrindą,²⁰ ir Stanislavas Tkačenka, konceptualizavęs Kremliaus prievartinės diplomatijos modelį.²¹

Vienas iš būdy, kaip galima papildyti Rusijos-Ukrainos santykius nagrinėjančią literatūrą, yra analizuoti Maskvos ir Kijevo konfliktą jų kaip tarptautinės sistemos veikėjų strateginės sąveikos lygmeniu. Ŗi pozicija remiasi dviem pagrindiniais argumentais: *pirma*, įprastai „hibridine“ vadinama Ukrainoje taikoma Rusijos karyba analitine prasme yra tik ribotos apimties karo vedimo būdas,²² todėl svarbu suprasti ne tik tai, kaip konkrečiai Rusija kariauja, tačiau ir kokius praktinius politinius rezultatus gali pasiekti. *Antra*, Maskva konflikto nėra „išaldŗiusi“, bet ir negali užbaigti taip, kaip nori.²³ Kyla klausimas, kodėl? Ŗio reiškinio nagrinėjimą komplikuoja tai, kad Maskva nepripaŗįsta aktyviai veikianti konflikte, todėl konfliktas yra išskirtinai politizuotas Rusijos analitikų ir karybos teoretikų, o realūs

---

¹⁶ Jānis Bėrziŗs, „Not ‘Hybrid’ but New Generation Warfare.” Kn. Glen E. Howard ir Matthew Czekaj (sud.), *Russia’s Military Strategy and Doctrine*. Washington, DC: The Jamestown Foundation, 2019, 158, 165-166.

¹⁷ Bettina Renz, „Russia and ‘hybrid warfare’.” *Contemporary Politics*, 22(3), 2016, 291 (283-300).

¹⁸ Frank G. Hoffman, „Examining Complex Forms of Conflict: Gray Zone and Hybrid Challenges.” *PRISM*, 7(4), 2018, 39, Kofman et al., *Lessons from Russia’s Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 69.

¹⁹ Dmitry (Dima) Adamsky, „From Moscow with coercion: Russian deterrence theory and strategic culture.” *Journal of Strategic Studies*, 41(2), 2018, 33-36.

²⁰ Kristin Ven Bruusgaard, „Russian Strategic Deterrence.” *Survival*, 58(4), 2016, 7-11, 19.

²¹ Tkachenko, *The Coercive Diplomacy of Vladimir Putin (2014–2016)*, 125-127.

²² Lawrence Freedman, „Ukraine and the Art of Limited War.” *Survival*, 56(6), 2014, 10-11, Mikael Wigell, „Hybrid interference as a wedge strategy: a theory of external interference in liberal democracy.” *International Affairs*, 95(2), 2019, 258, Nadia Schadow, „The Problem With Hybrid Warfare.” 2015. <<https://warontherocks.com/2015/04/the-problem-with-hybrid-warfare/>> [Ŗiūrėta 2020 04 25]. Plg. su Franko Hoffmano teiginiu, kad ribotos apimties karas kaip analitinė kategorija taip pat nėra vertinga konflikto Ukrainoje nagrinėjimui, kadangi ji pasako tik „tai, kas akivaizdu – kad Rusija neiŗnaudoja savo viso strateginio arsenalo“. Ŗr. Frank G. Hoffman, „The Contemporary Spectrum of Conflict: Protracted, Gray Zone, Ambiguous, and Hybrid Modes of War.” Kn. Dakota L. Wood (sud.), *2016 Index of U.S. Military Strength: Assessing America’s Ability to Provide for the Common Defense*. Washington, DC: The Heritage Foundation, 2016, 30.

²³ Kofman et al., *Lessons from Russia’s Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 70, Thomas de Waal ir Nikolaus von Twickel, „Introduction and Recommendations.” Kn. Michael Emerson (sud.), *Beyond Frozen Conflict: Scenarios for the Separatist Disputes of Eastern Europe*. Brussels: CEPS, 2020, 3, 5-6.

duomenys – slepiami. Nors konfliktas yra plačiai tyrinėjamas Vakaruose, Rusijos pusė viešai neskelbia informacijos apie pasiektus tikslus ar išmoktas pamokas, todėl išlieka neaišku, kaip jis iš tiesų veikia tolimesnius Maskvos skaičiavimus dėl galios projekcijos regione.²⁴ Nors Rusijos-Ukrainos konfliktą nagrinėjančioje literatūroje yra užuominų apie Rusijos strategijos nesėkmę,²⁵ Maskvos taikomų priemonių efektyvumas išlieka neįvertintas,²⁶ o abiejų veikėjų strateginės sąveikos analizėje, nepaisant atskirų reikšmingų tyrimų,²⁷ vis dar trūksta sistemingo prievartos naudojimo teorinių prielaidų taikymo, galinčio geriau paaiškinti tokios sąveikos rezultatus.

Remiantis tuo, darbe nagrinėjama ši **problema**: Nors daug dėmesio skiriama Rusijos įsitraukimo į konfliktą su Ukraina priežastims, tikslams ir priemonėms, iki šiol nėra aiškiai išnagrinėtas šiame konflikte Rusijos naudojamos strategijos efektyvumo klausimas.

Aktualumas: Darbu siekiama atitikti du pridėtinės vertės kūrimo kriterijus – tyrinėti tarptautinei sistemai svarbų klausimą ir prisidėti prie šį klausimą nagrinėjančios literatūros.²⁸ Darbe keliami problema aktuali dėl to, kad realistinis požiūris į tarptautinius santykius išlieka esminiu Maskvos užsienio politikos varomuoju dėmeniu tiek Ukrainos, tiek kitų su Rusija besiribojančių šalių atžvilgiu. Nėra jokių indikatorių, kurie leistų manyti, kad Rusija galėtų nusileisti ir atsisakyti savo strateginių tikslų ar dominuojančios galios statuso siekimo. Tirti atskirus Maskvos prievartos taikymo atvejus vertinga, nes juose įgytą patirtį Rusija gali išnaudoti koreguodama savo regioninę strategiją. Geresnis suvokimas, kodėl Rusijai nepavyko vienašališkai užsitikrinti savo interesų Ukrainoje, ateityje gali padėti tiriant tiek Maskvos ir Kijevo santykius, tiek Rusijos veiksmus kitų veikėjų atžvilgiu.

Darbo tikslas: naudojantis prievartos taikymo teorinėmis prielaidomis, iširti Rusijos taikomą strategiją konflikte su Ukraina.

Pagrindinis klausimas: Kodėl Rusijos privertimo strategija, taikoma prieš Ukrainą, yra neefektyvi?

---

²⁴ Rėvaitis, *Šiuolaikinės karybos diskursas*, 297, Roger N. McDermott, „Deciphering the Lessons Learned by the Russian Armed Forces in Ukraine, 2014–2017.” Kn. Glen E. Howard ir Matthew Czekaj (sud.), *Russia's Military Strategy and Doctrine*. Washington, DC: The Jamestown Foundation, 2019, 357-358.

²⁵ McDermott, *Deciphering the Lessons*, 359-360, Kofman et al., *Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 62-71, Michael Kofman, „Russian Hybrid Warfare and Other Dark Arts.” 2016. <<https://warontherocks.com/2016/03/russian-hybrid-warfare-and-other-dark-arts/>> [Žiūrėta 2019 11 24].

²⁶ Andrew Radin, Alyssa Demus ir Krystyna Marcinek, *Understanding Russian Subversion: Patterns, Threats, and Responses*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2020, 20.

²⁷ Bowen, *Coercive diplomacy and the Donbas*, 314.

²⁸ Gary King, Robert O. Keohane ir Sidney Verba, *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1994, 15.

Uždaviniai:

1. Išskleisti strateginės veikėjų sąveikos teorines prielaidas ir sudaryti privertimo strategijos analizės modelį;
2. Ištirti Rusijos strategijos taikymo konflikte su Ukraina atvejį ir nustatyti strategijos neefektyvumo priežastis.

Kadangi jėgos naudojimas atlieka esminę funkciją Rusijai ginant savo interesus, Maskvos požiūrio į konfrontaciją su Kijevu logiką analizuoti įmanoma remiantis realistine, racionalią prieigą. Teorinius analizės pamatus gerai apibendrina puolamojo realizmo prielaida, kad didindami savo galią ir įtaką kitų valstybių sąskaita, veikėjai to nedaro beatodairiškai ir veikia racionaliai, nes siekia išvengti per didelių kaštų ir mažėjančios investicijų grąžos.²⁹ Tačiau norint atskleisti tokių epizodų turinį, vien realistinių prielaidų apie veikėjų patiriamą sisteminių spaudimą naudoti jėgą vienas kito atžvilgiu nepakanka, todėl darbe susitelkiama į dviejų veikėjų strateginės sąveikos analizės lygmenį.³⁰ Racionali konflikto interpretacija darbe yra grindžiama prievartos taikymo ir derybinio karo modelio teorinėmis prielaidomis.

Nors kol kas nėra sukurta vieninga ir nuosekli prievartos teorija, iki šiol remiamasi koncepciniais jos pagrindais, išplėtotais Šaltojo karo metais Amerikoje: dar 1960 m. Harvardo ekonomikos profesorius Thomas Shellingas suformulavo idėją, kad „dauguma konfliktų yra derybinės situacijos, kuriose vieno veikėjo galimybės pasiekti savo tikslų priklauso nuo kito veikėjo pasirinkimų,³¹ o 1966 m. įvedė privertimo (angl. *compellence*) kaip vieno iš veikėjų elgsenos variantų sąvoką.³² Schellingo teigimu, veikėjo turima (karinė) galia gali būti panaudota ne tik brutaliai triuškinant priešininką, bet ir grasinant jam potencialia žala, taip paliekant priešininkui galimybę sąmoningai apsispręsti jos išvengti ir nusileisti.³³ Privertimas tokiu atveju yra suprantamas kaip politinė-karinė strategija, skirta pamatuotai žaloti oponentą tol, kol šis nepradės vykdyti prievartą taikančio veikėjo iškeltų sąlygų.³⁴

Darbe remiamasi prielaida, kad prievartos panaudojimas nėra derybų pabaiga, o veikiau jų tęsinys kitokia, agresyvesne ir didesnius kaštus veikėjams sukeliančia forma, kadangi veikėjų sąveikai net ir pasiekus konflikto/karo stadiją, veikėjai nenustoję siekė savo interesų. Ši prielaida išplaukia iš kanoninės

---

²⁹ Steven E. Lobell, „Structural Realism/Offensive and Defensive Realism.” Oxford University Press, 2017. <<https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780191842665.001.0001/acref-9780191842665-e-0350>> [Žiūrėta 2019 10 31].

³⁰ David A. Lake ir Robert Powell, „International Relations: A Strategic-Choice Approach.” Kn. David A. Lake ir Robert Powell (sud.), *Strategic Choice and International Relations*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1999, 4.

³¹ Thomas C. Schelling, *Strategy of Conflict*. 2 leid. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1980, 5.

³² Thomas C. Schelling, *Arms and Influence*. New Haven, CT: Yale University Press, 1966, 70-71.

³³ Schelling, *Arms and Influence*, 1-4.

³⁴ Gregory F. Treverton, *Framing Compellent Strategies*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2000, 4, Schelling, *Arms and Influence*, 70-75.

Prūsijos karo teoretiko Carlo von Clausewitzo pozicijos, kad karas, interpretuojamas kaip veikėjų valios susidūrimas, yra politikos tęsinys, jos vykdymo instrumentas, kurį veikėjas naudoja savo tikslų siekimui.³⁵ Derybinis karo modelis paremia ir išplečia tokias teorines prielaidas, kadangi ši prieiga aiškina, kad „karo prigimtis yra politinė, [nes] jo priežastis yra tai, kas trukdo veikėjams pasiekti sutarimo dėl abi puses tenkinančių (sąveikos epizodo) sąlygų.“³⁶

Darbo struktūra: darbas susideda iš dviejų pagrindinių dalių – teorinėje dalyje išskleidžiamos analizės modelio prielaidos, o tiriamojoje darbo dalyje pristatoma metodologija, operacionalizuojamos reikalingos sąvokos, atliekama Rusijos-Ukrainos konflikto duomenų analizė.

---

³⁵ Carl von Clausewitz, *On War*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1976, 87.

³⁶ Alex Weisiger, *Logics of War: Explanations for Limited and Unlimited Conflicts*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2013, 13.

1. PRIEVARTOS TAIKYMAS STRATEGINĖS SAŪVEIKOS KONTEKSTE

1.1. Pagrindiniai realistinės sistemos veikimo principai

Kaip darbo teorinių prielaidų kontekstas ir kartu vienas iš atraminių punktų yra pasirinktas puolamasis realizmas – struktūrinio realizmo atmaina, teigianti, kad valstybės nuolat siekia didinti savo turimą galią ir nėra suinteresuotos lygiaverčiais santykiais su kitais sistemos veikėjais.³⁷ Anarchiška tarptautinės sistemos prigimtis ir negalėjimas būti tikru dėl kitų valstybių siekių lemia tai, kad veikėjas racionaliai renkasi užimti agresyvią poziciją, o tai savo ruožtu veda į susidūrimą su kitais veikėjais. Veikėjo įtakos plėtra pasireiškia per savanaudiškų sprendimų priėmimą, nes jis yra suinteresuotas nuolat gerinti savo poziciją ir kurti svertus, leidžiančius įtvirtinti galią oponentų atžvilgiu. Kai tokių veiksmų imasi visi veikėjai, atsiduriama užprogramuotoje varžybų stadijoje, nes sistemoje vyrauja veikėjams pasiekiamų resursų trūkumas – vadinasi, veikėjui neužtikrinus turimų resursų kontrolės ar nesiėmus užvaldyti papildomų resursų, į juos pasikėsins jo oponentai.³⁸

Tokią situaciją puolamasis realizmas aiškina tuo, kad pajėgiausi sistemos veikėjai, didžiosios galiūnės: 1) negali būti patenkintos galios resursų status quo pasiskirstymu, 2) negali būti tikros, kad jų turimos galios užteks interesų apsaugai nuo kitų veikėjų keliamos realios ar potencialios grėsmės.³⁹ Toks struktūrinis bruožas lemia, kad didžiosioms galiūnėms iš visų prieinamų pasirinkimų patraukliausi tampa ekspansyvia logika paremti veiksmai, nes tik sėkmingai didinama galia gali sustiprinti veikėjų saugumą.⁴⁰ Čia puolamojo realizmo atstovai daro išlygą sakydami, kad veikėjų pasirinkimą plėstis veikia ir kaštų skaičiavimas, nes imtis begalinės plėtros yra neracionalu tiek dėl ribotų resursų, tiek dėl mažėjančios investicijų gražos. Kadangi didžiosios galiūnės veikia racionaliai,⁴¹ jos nėra suinteresuotos didinti savo galią bet kokia kaina, kadangi netinkamai pasirinkta plėtros strategija gali duoti priešingą veikėjo lūkesčiams rezultatą ir neigiamai paveikti jo interesus.

---

³⁷ Lobell, *Structural Realism*, 2.

³⁸ Fareed Zakaria, *From Wealth to Power: The Unusual Origins of America's World Rule*. Princeton: Princeton University Press, cituota iš Lobell, *Structural Realism*, 4.

³⁹ Eric J. Labs, „Beyond Victory: Offensive Realism and the Expansion of War Aims.” *Security Studies*, 6(4), 1997, 1-49, cituota iš Lobell, *Structural Realism*, 5.

⁴⁰ Lobell, *Structural Realism*, 6.

⁴¹ John J. Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*. New York, W. W. Norton & Company, 2001, 30-31, cituota iš Colin Elman, „Realism.” Kn. Paul D. Williams (sud.) *Security Studies: An Introduction*. New York: Routledge, 2008, 22.

1.2. Strateginė sąveika

Tarptautinės sistemos veikėjų galią galima suvokti kaip pajėgumą, sugebėjimą imtis norimų veiksmų, kaip galimybę paveikti oponentus tam, kad veikėjas pasiektų norimo rezultato ar priverstų oponentus pasielgti taip, kaip šie savo nuožiūra nebūtų elgęsi.⁴² Galia aiškiausiai išmatuota gali būti vertinant ne jos potencialą, o pritaikymo rezultatus. Realistinės prielaidos tokį taikymą aiškintų veikėjų siekiu padidinti turimą galią, t. y. norą pakeisti galios balansą savo naudai. Šis balansas tarp atskirų veikėjų nekinta savaime, o priklauso nuo jų tarpusavio arba **strateginės sąveikos** rezultatų. Davidas Lake'as ir Robertas Powellas analitine prasme siūlo tokią sąveiką skirti į keturis kintamuosius:

1. Veikėjų pasirinkimus – ko veikėjas siekia tam tikro sąveikos epizodo metu ir kiek jis būtų (ne)patenkintas konkrečiais sąveikos rezultatais arba baigtimis;
2. Veikėjų įsitikinimus – kaip veikėjas vertina kitų veikėjų pasirinkimus ar šių pasirinkimų reikšmę jiems;
3. Galimus veiksmų variantus – kokių veiksmų tam tikro sąveikos epizodo metu veikėjai gali arba negali imtis;
4. Veikėjams prieinamos informacijos – ką veikėjai žino ar gali sužinoti apie kitus veikėjus, kokias išvadas padaryti iš jų elgesio.⁴³

Dėl tokios sąveikos kompleksiško tarptautinių santykių sistemoje egzistuoja skirtumas tarp to, ko veikėjai nori ir to, ką pavyksta pasiekti – kitaip tariant, vien tai, kad veikėjas naudosis turima galia, nereiškia, kad sugebės užtikrinti savo interesus.⁴⁴ Šį skirtumą taip pat galima pastebėti vertinant galią veikėjo turimų resursų prasme ir jos taikymo rezultatų prasme.⁴⁵ Analizuojant veikėjų sąveiką svarbu įvertinti, kaip konkrečiai jie naudoja galią, todėl šiame lygmenyje pagrindinis analizės objektas yra **strategija** – veikėjo pasirinktas galios taikymo būdas. Lake'as ir Powellas teigia, kad kiekvieno veikėjo pasirinkimai ar sprendimai turi būti suprantami kaip strateginiai, jei jo galimybės pasiekti savo tikslų priklauso nuo kitų veikėjų veiksmų.⁴⁶ Kaip atskirti, kas tokiu atveju yra strategija? Paprastai tariant,

---

⁴² Ernest J. Wilson, III, „Hard Power, Soft Power, Smart Power.” *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 2008, 114, Joseph S. Nye Jr., „Public Diplomacy and Soft Power.” *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 2008, 95, Lawrence Freedman ir Srinath Raghavan, „Coercion.” Kn. Paul D. Williams (sud.) *Security Studies: An Introduction*. New York: Routledge, 2008, 217.

⁴³ Lake ir Powell, *International Relations*, 4-12.

⁴⁴ Elman, *Realism*, 19.

⁴⁵ Nye Jr., *Public Diplomacy*, 94.

⁴⁶ Lake ir Powell, *International Relations*, 3.

veikėjo pasirinkimai lemia, kaip jis vertina (ranguoja) galimas sąveikos epizodo **baigtis**, o strategija yra būdas, kuriuo veikėjas bando pasiekti naudingiausios baigties.⁴⁷

Literatūroje naudojamų strategijos sąvokų spektras itin platus – jame vyrauja dichotomija tarp karinės galios ir galios plačiąja prasme paremto aiškinimo, tarp išankstinio nuoseklaus planavimo ir prisitaikymo prie kintančios situacijos reikšmių.⁴⁸ Siekiant išlaikyti darbe taikomos strategijos sąvokos visapusiškumą, remiamasi M. L. Cavanaugh pasiūlytu apibrėžimu: „Strategija yra sąmoningas ir kryptingas pergalės siekimas sudėtingame, priešprieša pasižyminčiame konflikte.”⁴⁹ Veikėjų naudojamas strategijas koncepcine prasme galima grupuoti į tris kategorijas:

- a) Konsensuso strategijas;
- b) Kontroliavimo strategijas;
- c) Prievartines strategijas.⁵⁰

Pirmajai kategorijai priskiriamos strategijos, kurios remiasi pasirinkimų suderinimu tarp atskirų veikėjų be jėgos naudojimo ar grasinimų ją panaudoti, antrajai – strategijos, kurių taikymo metu veikėjai jėga užkerta kelią oponentų pasirinkimų įgyvendinimui, o trečiajai – strategijos, kurios remiasi sąmoningais veikėjų grasinimais panaudoti jėgą prieš oponentus tam, kad jie patys pakeistų savo pasirinkimus.⁵¹

1.3. Prievarta kaip strategija

Kiekvienas tarptautinės sistemos veikėjas, disponuojantis kietąja arba galinčia sukelti žalą galia, ją taiko per tam tikras formas, kurių pagrindinės yra **brutali jėga** ir **prievarta**.⁵² Prievarta yra veikėjo spaudimas, išreikštas grasinimu sukelti žalą ir/arba žalos kėlimu oponentui, iš jo reikalaujant daryti tai, ko oponentas nenori.⁵³ Tokių reikalavimų objektas gali būti, pavyzdžiui, tam tikros teritorijos perleidimas arba politinių pozicijų pokytis.⁵⁴ Kai veikėjas prieš oponentą taiko brutalią jėgą, susiduria ne abiejų

---

⁴⁷ Bernard Brodie, *War and Politics*. New York: Macmillan, 1973, 452, cituota iš Colin Gray, *War, Peace and International Relations: An Introduction to Strategic History*. New York: Routledge, 2007, 17, Jeffrey A. Frieden, „Actors and Preferences in International Relations.” Kn. David A. Lake ir Robert Powell (sud.), *Strategic Choice and International Relations*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1999, 41, 45-46.

⁴⁸ David J. Lonsdale, „Strategy: The Challenge of Complexity.” *Defence Studies*, 2007, 7(1), 43, John Baylis ir James J. Wirtz, „Introduction.” Kn. John Baylis et al. (sud.), *Strategy in the Contemporary World: An Introduction to Strategic Studies*. Oxford: Oxford University Press, 2002, 4.

⁴⁹ ML Cavanaugh, „What is Strategy?” 2016. <<https://mwi.usma.edu/what-is-strategy/>> [Žiūrėta 2020 01 03].

⁵⁰ Freedman ir Raghavan, *Coercion*, 217.

⁵¹ Ten pat.

⁵² Schelling, *Arms and Influence*, 2-3.

⁵³ Robert J. Art ir Kelly M. Greenhill, „The Power and Limits of Compellence: A Research Note.” *Political Science Quarterly*, 133(1), 2018, 78-79.

⁵⁴ Todd S. Sechser, „Militarized Compellent Threats.” *Conflict Management and Peace Science*, 2011, 28(4), 384.

veikėjų interesai, o jų pajėgumas kautis, todėl sunaikinęs oponento gebėjimą priešintis, veikėjas gali pradėti jį kontroliuoti. Pati veikėjų tarpusavio sąveika tokiu atveju tampa beatodairiškas naikinimas. Danielis Bymanas, Matthew Waxmanas ir Gregory'is Trevertonas sako, kad prievarta nėra lygi naikinimui būtent dėl to, kad ja visų pirma yra siekiama palaužti oponento valią priešintis.⁵⁵ Schellingas suformulavo esminę skirtį tarp šių galios taikymo būdų teigdamas, kad tuo atveju, kai veikėjai vienas prieš kitą naudoja prievartą, bet nėra suinteresuoti abipusiu sunaikinimu, jų tarpusavio sąveiką galima interpretuoti kaip tam tikrą derybinį procesą ar prievartinę diplomatiją.⁵⁶ Prievartą konceptualizuoti kaip derybas galima todėl, kad abiem atvejais veikėjai stengiasi paveikti vienas kito pasirinkimus, keičiasi ultimatumais, reikalavimais, pasiūlymais, nuolaidomis ir panašiai.⁵⁷ Tokio proceso metu veikėjų interesai išlieka pagrindiniu susidūrimo objektu, o nors skausmo priešininkui galima realiai ir nesukelti, juo būtina pagrąsinti tam, kad oponentas sutiktų imtis veiksmų, kurių siekė išvengti. Kaip teigia Schellingas, „prievarta remiasi ne jau padaryta žala, o ta, kuri dar tik laukia.“⁵⁸

Veikėjams taikant prievartą vienas kito atžvilgiu ir vertinant galimus sąveikos eigos variantus, potencialios, dar laukiančios žalos rodiklis tampa itin svarbus, kadangi tiek skausmo kėlimas, tiek jo patyrimas sukelia atitinkamus kaštus. Naudodami prievartą, veikėjai turi du pagrindinius tikslus – iš oponento gauti didžiausią įmanomą nuolaidą, ir sumokėti už ją mažiausią įmanomą kainą.⁵⁹ Tarptautinių santykių kontekste tai yra tolygu veikėjo siekiui pakeisti galios balansą savo naudai, todėl prievartą galima konceptualizuoti kaip strategiją – veikėjo galios taikymo būdą ar bandymą pasiekti norimos sąveikos baigties. Kadangi literatūroje galima atrasti pakankamai daug skirtingų prievartos kaip strategijos apibrėžimų, Patrickas Brattonas juos siūlo klasifikuoti pagal tai, kokia reikšmė aiškinant prievartą yra priskiriama jėgos panaudojimui:

- a) **Pirmuoju atveju** prievarta yra suprantama *tik* kaip diplomatinio spaudimo priemonė: jėgos panaudojimas reiškia, kad derybos žlugo, todėl kilęs konfliktas turi būti aiškinamas kaip atskiras procesas;
- b) **Antruoju atveju** prievarta interpretuojama *tik* kaip jėgos naudojimas, vieno veikėjo bandymas per žalos kėlimą išsekinti ar priversti kitą veikėją pasiduoti;

---

⁵⁵ Daniel Byman ir Matthew Waxman, *The Dynamics of Coercion: American Foreign Policy and the Limits of Military Might*. New York: Cambridge University Press, 2002, 3-4, Gregory F. Treverton, *Framing Compellent Strategies*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2000, 4.

⁵⁶ Schelling, *Arms and Influence*, 1-2.

⁵⁷ Todd S. Sechser, „A Bargaining Theory of Coercion.“ Kn. Kelly M. Greenhill ir Peter Krause (sud.), *Coercion: The Power to Hurt in International Politics*. New York: Oxford University Press, 2018, 56.

⁵⁸ Schelling, *Arms and Influence*, 172.

⁵⁹ Sechser, *A Bargaining Theory of Coercion*, 57.

- c) **Trečiuoju atveju** laikoma, kad diplomatinių priemonių ir karinės jėgos naudojimas yra *vientisas* strateginės sąveikos procesas, t. y. prievarta apima tiek grasinimus panaudoti jėga, tiek realų jos panaudojimą.⁶⁰

Šis darbas seka trečiuoju aiškinimu: laikoma, kad derybos, veikėjų pasirinkimų derinimas tarpusavyje, yra tiek diplomatijos, tiek konflikto ar karo veiksmų logikos pagrindas.⁶¹ Prievartos koncepcija padeda nuosekliai aiškinti strateginės veikėjų sąveikos procesą – tiek tol, kol veikėjas jėga naudojasi tik kaip potencialios žalos šaltiniu ir ja grasina (pateikia „pasiūlymą, kurio negalima atsisakyti“), tiek tada, kai veikėjai susiduria ginkluotame konflikte.⁶² Nors mūsų metu jėga yra panaudojama tiesiogiai, pats įtikinėjimas priimti reikalaujamas sąlygas tęsiasi, išskyrus tada, kai vienas ar abu veikėjai aktyviai siekia absoliutaus oponento sutriuškinimo ar besąlygiškos kapituliacijos. Paryškinti skirtį tarp brutalių jėgos ir prievartos padeda prielaida, kad jėga gali būti naudojama pamatuotai ir laipsniškai tam, kad veikėjas perduotų savo oponentui signalą apie tolimesnį skausmo kėlimą, jei šis nepaisys jo reikalavimų.⁶³ Signalas šiuo atveju yra suprantamas kaip oponentui siunčiama žinia apie veikėjo pasirinkimus, įsitikinimus, veiksmus ar turimą informaciją. Signalų pagalba veikėjai siekia paveikti vienas kito skaičiavimus ar priimamus sprendimus.

1.3.1. Prievartinių strategijų tipai

Reikalaujamas, kad oponentas pakeistų savo pasirinkimus, veikėjas jo atžvilgiu prievartą taikyti gali kaip **atgrasymą** arba **privertimą**. Atgrasymo metu savo priešininką siekiama paveikti taip, kad šis *nesiimtų* veikėjui nenaudingų veiksmų, o privertimo metu atvirkščiai – siekiama priešininką paveikti taip, kad jis *imtųsi* konkrečių veiksmų ar nutrauktų jau pradėtą jų vykdymą.⁶⁴ Nors žala kaip veikėjo galios išraiška yra taikoma abiem atvejais, atgrasant žadama ją *sukelti*, o priverčiant – *nutraukti*.⁶⁵ Vadinasi, abi strategijos yra susijusios su status quo: pirmuoju atveju veikėjas yra suinteresuotas išlaikyti status quo, todėl siekia, kad kiti veikėjai nekeistų situacijos, o antruoju atveju veikėjo status quo netenkina, todėl jis siekia revizijos ir verčia oponentą su tuo sutikti. Robertas Artas ir Kelly Greenhill privertimą skaido dar smulkiau teigdami, kad priversti oponentą atsisakyti savo tikslų veikėjas gali dviem pagrindiniais būdais: 1) **opponento karinės galios neutralizavimu** (angl. *denial*) arba 2) **opponento šalies**

⁶⁰ Patrick C. Bratton, „When is Coercion Successful?“ *Naval War College Review*, 58(3), 2005, 102-103.

⁶¹ Robert Powell, „Bargaining Theory and International Conflict.“ *Annual Review of Political Science*, 5(1), 2002, 1.

⁶² Schelling, *Arms and Influence*, 1-4.

⁶³ Bratton, *When is Coercion Successful?*, 103.

⁶⁴ Freedman ir Raghavan, *Coercion*, 217-218.

⁶⁵ Schelling, *Arms and Influence*, 70-71.

gyventojų baudimu (angl. *punishment*).⁶⁶ Sukliudyti oponentui priešintis kovoje galima grasinant panaudoti arba naudojant karines kontrapriemones – kaunant priešo karius ir techniką, mažinant jų kovingumą ir panašiai. Baudžiant priešo civilius gyventojus, t. y. priverčiant juos kentėti fiziškai ir/ar psichologiškai, siekiama spaudimu pakirsti oponento valią priešintis tam, kad jis nuspręstų išvengti tolesnės žalos ir sutiktų su iškeltais reikalavimais.

Tiek atgrasymo, tiek privertimo taikymo metu neįmanoma vienašališkai pakeisti situacijos – abiem atvejais oponentas išlaiko galimybę savarankiškai priimti sprendimus ir pats pasirenka, paklusti reikalavimams ar ne.⁶⁷ Išliekanti priešininko galimybė rinktis ir skiria prievartą nuo kontrolės, kadangi oponento atžvilgiu taikydamas kontroliavimo strategiją, veikėjas jo galimybes rinktis tiesiog sunaikina brutali jėga pagalba.⁶⁸ Privertimas yra aiškiausias Brattono trečiojo tipo prievartinių strategijų pavyzdys, nuo „prievartinės diplomatijos“ sąvokos besiskiriantis tuo, kad jo taikymo metu oponentui yra tiek grasinama, tiek daroma ribota žala, taip tarsi agresyviai „raginant“ jį imtis veikėjo reikalaujamų veiksmų.⁶⁹ Kaip privertimo alternatyvą Danas Altmanas išskiria *fait accompli* sukūrimą – tokiu atveju veikėjas grasina priešininkui sukelti žalą, tačiau nelaukia jo reakcijos ir vienašališkai bando pakeisti status quo.⁷⁰ Vienašališkumo aspektas nepanaikina derybinės *fait accompli* prigimties, kadangi pats status quo pakeitimas iš oponento neatima pasirinkimo jam nepritari. *Fait accompli* nuo privertimo skiriasi tuo, kad taikydamas šią strategiją, veikėjas siekia išvengti bet kokio oponento pasipriešinimo. Tokia strategija gali suveikti tik tuo atveju, jei priešininkas nespėja, nesugeba ar negali sureaguoti į veiksmus, nukreiptus prieš jį, nesiima eskalacijos ir nesikėsina atstatyti situacijos pokyčių savo naudai.

1.3.2. Prievartinių strategijų struktūra

Schellingo teigimu, efektyviausiai prievarta pritaikoma tada, kai oponentui užtenka žala pagrasinti ir neprireikia jos sukelti iš tiesų, kitaip tariant, „sėkmingas grasinimas yra tas, kurio nereikia įvykdyti”.⁷¹ Tačiau prievarta yra dvišalis procesas, kadangi su spaudimu, grasinimais, žalos kėlimu ir t. t. susidūręs oponentas gali rinktis, kaip atsakyti į tokius veiksmus – todėl visuomet liekama strateginės sąveikos

---

⁶⁶ Art ir Greenhill, *The Power and Limits of Compellence*, 85.

⁶⁷ Bratton, *When is Coercion Successful?*, 101.

⁶⁸ Lisa A. Nemeth, *The Use of Pauses in Coercion: An Examination in Theory*. Fort Leavenworth, KS: School of Advanced Military Studies, 2009, 15-16.

⁶⁹ Peter Viggo Jakobsen, „Coercive Diplomacy.” Kn. Costas M. Constantinou et al. (sud.), *The SAGE Handbook of Diplomacy*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications Ltd, 2016, 477-478.

⁷⁰ Dan Altman, „By Fait Accompli, Not Coercion: How States Wrest Territory from Their Adversaries.” *International Studies Quarterly*, 61(4), 2017, 882.

⁷¹ Schelling, *Arms and Influence*, 10.

rėmuose, o jos baigtis išlieka priklausoma nuo abiejų veikėjų pasirinkimų ir veiksmų. Tai komplikuoja ne tik pačios sąveikos analizę, bet ir strategijos taikymo vertinimą. Kad būtų paprasčiau, galima pasinaudoti Peterio Jakobseno pasiūlytu prievartinių strategijų analitiniu skaidymu į šiuos elementus: a) **instrumentus**, b) **taikymo tikslus**, ir c) **įgyvendinimo sąlygas**.⁷² Tiek pačią prievartą, tiek konkrečiai privertimą tokiu atveju galima aiškinti kaip (a) grasinimų ir ribotą jėgos naudojimą tam, kad (b) oponentas paklustų dar nesumuštas iki galo, todėl sėkmingam šios strategijos įgyvendinimui reikia, kad (c) abu veikėjai turėtų bendrų interesų, o oponentas bendradarbiautų savanoriškai.⁷³

Bymanas ir Waxmanas savo ruožtu prievartines strategijas siūlo skaidyti į **instrumentus**, **mechanizmus** ir **siekiamus rezultatus**: toks skirstymas leidžia papildomai analizuoti, *kaip* veikėjas taiko prievartos instrumentus, siekdamas savo tikslo.⁷⁴ Problema ta, kad nors tiriamus strategijos instrumentus, mechanizmus ir tikslus dažniausiai galima apsibrėžti pakankamai lengvai, vis tiek išlieka sudėtinga aiškiai atsakyti į klausimą, ar strategija buvo pritaikyta sėkmingai. Brattonas ir Christeris Jönssonas pastebi, kad binarinis strategijų rezultatų skirstymas į sėkmę ar nesėkmę yra nepakankamas ir nelankstus – prievarta yra tik veikėjo užsienio politikos tikslų siekimo įrankis, todėl reikia klausti ne apie strategijos sėkmę, o apie jos kaip įrankio *efektyvumą*, veikėjui siekiant norimos sąveikos baigties.⁷⁵ Taip esminiu klausimu tampa tai, ar nagrinėjamu atveju prievartinė strategija veikėjui buvo *naudinga* visos strateginės sąveikos kontekste, o ne ar suveikė prievartos instrumentai ir mechanizmai.⁷⁶ Tačiau akivaizdu, kad strategijai neveikiant ar veikiant ydingai, nebus prasmės kalbėti ir apie jos efektyvumą.

Tam, kad prievarta veiktų, veikėjo grasinimai turi išpildyti dvi pagrindines sąlygas: jie turi būti **realūs** ir **įtikinami** – taikinyis turi suvokti tiek tai, kad grasintojas yra pasiryžęs ir sugebės panaudoti jėgą, tiek tai, kad paklusti reikalavimams yra naudingiau nei priešintis.⁷⁷ Lawrence'as Freedmanas ir Srinathas Raghavanas grasinimų efektyvumą siūlo matuoti dviem kriterijais: būtent pačių grasinimų realumu ir oponentui siunčiamų signalų aiškumu.⁷⁸ Signalų aiškumas priklauso nuo to, kiek trukdžių yra veikėjų tarpusavio komunikacijos procese, kuriame keičiamasi informacija apie abiejų šalių interesus ir ketinimus. Signalų aiškumą neigiamai veikia tikimybė, kad veikėjas nebūtinai aiškiai perduos, o oponentas nebūtinai aiškiai supras gautą informaciją, arba jos nesupras taip, kaip siuntėjas tikėjosi. Richardas Lebowas pastebi, kad pagrindinė signalų siuntimo problema yra ta, kad jie prasmę įgyja tik

---

⁷² Jakobsen, *Coercive Diplomacy*, 477.

⁷³ Ten pat.

⁷⁴ Byman ir Waxman, *The Dynamics of Coercion*, 27-28.

⁷⁵ Bratton, *When is Coercion Successful?*, 109-111, Christer Jönsson, „Coercive Diplomacy.” Kn. Gordon Martel (sud.), *The Encyclopedia of Diplomacy*. Chichester, West Sussex: Wiley Blackwell, 2018, 9.

⁷⁶ Karl Mueller, „Strategies of coercion: Denial, punishment, and the future of air power.” *Security Studies*, 7(3), 1998, 204.

⁷⁷ Bratton, *When is Coercion Successful?*, 101.

⁷⁸ Freedman ir Raghavan, *Coercion*, 219.

priėmimo ir apdorojimo, o ne „irėminimo“ ir siuntimo stadijoje – vadinasi, jei siuntėjas ir gavėjas signalą interpretuos skirtingai, žinia išsikreips ir išaugs klaidingo situacijos suvokimo ir vertinimo tikimybė.⁷⁹

Signalų aiškumas yra tiesiogiai susijęs su grasinimų realumu, nes veikėjui neužtenka savo oponentui iškelti aiškių reikalavimų – savo grasinimus jis turi sugebėti ir įgyvendinti. Akivaizdu, kad neturint pakankamai galios, įtikinamai grasinti yra beveik neįmanoma.⁸⁰ Schellingo nuomone, veikėjas, norėdamas įtikinamai grasinti savo priešininkui, turi jam iškelti ne tik reikalavimus, bet ir pateikti **garantijas** – būtent grasinimų ir garantijų sąlygos kaip vientisas paketas apibrėžia tai, kokį pasirinkimą priešininkas yra verčiamas daryti.⁸¹ Oponentas turi aiškiai suprasti, kokias sąlygas jis privalo išpildyti, ir turi būti užtikrintas, kad jas įvykdžius, žala sustos, nes kitaip jis neturės jokios motyvacijos sutikti su veikėjo reikalavimais. Grasintojas turi žinoti, ką oponentas brangina ir ko bijo, ir turi priversti jį suvokti, kad prievartos intensyvumas tiesiogiai priklauso nuo taikinio elgesio, t. y. kokie veiksmai iššauks žalos kėlimą, o kokie nutrauks.⁸² Lebowas pastebi, kad grasinimų efektyvumo problema išlieka tuo atveju, kai taikiny pasišyri tolerancija žalai, gali ją iškentėti ar amortizuoti – tada net ir kruopščiai sukonstruoti grasinimai bus neefektyvūs, nes taikiny tiesiog nepasiduos spaudimui ir mokės žalos sukeltus kaštus.⁸³

Taip grasintojas susiduria su kaštų problema – jam tenka įvertinti, kiek žalos oponentas gali pakelti, kiek tai kainuos pačiam grasintojui ir t. t., kadangi fundamentali prievartos veikimo logikos sąlyga galioja visuomet: oponentui pasirinkimas priešintis turi kainuoti brangiau, nei pasirinkimas sutikti su reikalavimais.⁸⁴ Taikydami prievartines strategijas, veikėjai savo priešininkams gali grasinti **pasipriešinimo kaštais** ir/arba **paklusimo kaštais**.⁸⁵ Pasipriešinimo kaštus taikiny patiria tuomet, kai nepaklūsta jam grasinančiam veikėjui, kuris savo grasinimą įvykdo ir pradeda taikinį žaloti. Pasipriešinimo kaštus galima išskaidyti į dvi kategorijas: a) prevencijos kaštus, patiriamus bandant užkirsti kelią grasinimų įgyvendinimui, ir b) tiesioginius kaštus, patiriamus „sugeriant“ keliamą žalą.⁸⁶ Paklusimo kaštai yra kaina, kurią oponentas sumokėtų, nusprendęs nesipriešinti ar pralaimėjęs, ir įvykdęs jam iškeltas sąlygas. Tai yra tam tikra reputacinė kaina, sumokama patiriant pralaimėjimo pažeminimą ir atskleidžiant informaciją apie priešinimosi galimybių ribas.⁸⁷

---

⁷⁹ Richard Ned Lebow, *A Democratic Foreign Policy: Regaining American Influence Abroad*. Cham, Palgrave Macmillan, 2020, 83.

⁸⁰ Richard Ned Lebow, „Reason Divorced from Reality: Thomas Schelling and Strategic Bargaining.“ *International Politics*, 43(4), 2006, 429-452.

⁸¹ Schelling, *Arms and Influence*, 74-75.

⁸² Byman ir Waxman, *The Dynamics of Coercion*, 44, Schelling, *Arms and Influence*, 3-4.

⁸³ Lebow, *Reason Divorced from Reality*, 96-98.

⁸⁴ Bratton, *When is Coercion Successful?*, 105.

⁸⁵ Freedman ir Raghavan, *Coercion*, 222.

⁸⁶ Ten pat.

⁸⁷ Todd S. Sechser, „Goliath’s Curse: Coercive Threats and Asymmetric Power.“ *International Organization*, 2010, 64(4), 628-629.

Apibendrinant reikia pastebėti, kad bandymas priversti oponentą rinktis iš dviejų variantų – priešintis ir patirti žalą už reikalavimų nevykdymą, arba atiduoti tai, ko iš jo reikalaujama – yra lyg dviejų skirtingų sąskaitų, paremtų pasipriešinimo arba paklusimo kaštais, pateikimas. Tačiau kaštus patiria ne tik taikiny – konfliktą inicijuojantis veikėjas moka **prievartos taikymo kaštus**, priklausančius nuo grasinimų sudėtingumo ir žalos, kurią veikėjui sukelia oponento pasipriešinimas. Šiuos kaštus veikėjas turi mokėti tol, kol oponentas nusileis.⁸⁸ Tokiu būdu veikėjų sąveika tampa apibrėžta ne tik prievartos, bet ir *kontraprievartos* – veiksmų, kurių pagalba oponentas siekia neutralizuoti jam taikomą spaudimą, ir pats priversti veikėją atsitraukti.⁸⁹

1.4. Derybinis karo modelis

Norint tiksliai analizuoti prievartos taikymą, šį procesą reikia interpretuoti kaip dviejų veikėjų varžybas.⁹⁰ 1 paveiksle pateikiamas supaprastintas varžybų modelis. Nei vienam iš veikėjų nenusileidžiant, tokios varžybos, prievartos ir kontraprievartos ciklas, tampa karu. Karas arba ginkluotas konfliktas yra strateginės sąveikos etapas, kurio metu veikėjai žalą vienas kitam kelia kaudamiesi mūšiuose ir juose naudodami smurtinę jėgą.⁹¹ Nors skamba paradoksaliai, taip kiekvienas veikėjas siekia taikios ir jam naudingos sąveikos baigties – vadinasi, karas yra neatskiriamas nuo prievartos, nes kariaudami veikėjai vienas kito atžvilgiu taiko privertimo arba atgrasymo strategijas tam, kad žalos, skausmo ir naikinimo pagalba paveiktų oponento sprendimus.⁹² Viena iš pagrindinių analitinių prieigų, naudojamų veikėjų tarpusavio konfliktų nagrinėjimui, yra derybinis karo modelis⁹³ – jį taikantys autoriai siūlo karo priežastis, karo vedimą ir karo baigties sąlygas laikyti vientiso derybinio proceso dalimis.⁹⁴ Derybinio karo modelio logika sutampa su privertimo, t. y. diplomatija nėra laikoma žlugusia nuo jėgos panaudojimo momento.⁹⁵

---

⁸⁸ Schelling, *Arms and Influence*, 70.

⁸⁹ Freedman ir Raghavan, *Coercion*, 223-224, Robert J. Art, „Coercive Diplomacy: What Do We Know?“ Kn. Robert J. Art ir Patrick M. Cronin (sud.), *The United States and Coercive Diplomacy*. Washington, DC: United States Institute of Peace, 2003, 369.

⁹⁰ Byman ir Waxman, *The Dynamics of Coercion*, 37-38.

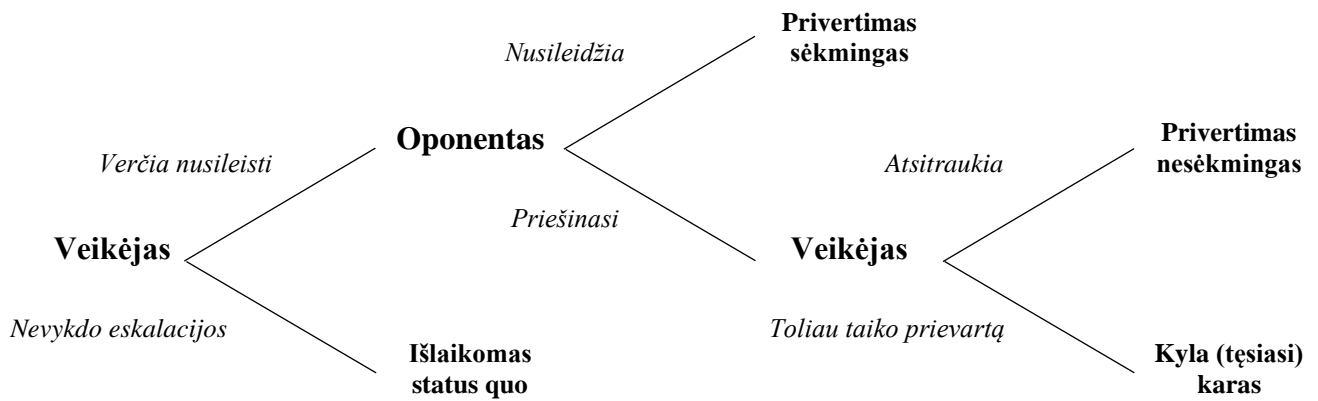
⁹¹ Steven Haines, „The Nature of War and the Character of Contemporary Armed Conflict.“ Kn. Elizabeth Wilmhurst (sud.), *International Law and the Classification of Conflicts*. Oxford: Oxford University Press, 2012, 10.

⁹² Ten pat, 11.

⁹³ Weisiger, *Logics of War*, 13.

⁹⁴ Powell, *Bargaining Theory*, 7.

⁹⁵ Dan Reiter, „Exploring the Bargaining Model of War.“ *Perspectives on Politics*, 1(1), 2003, 27-29.

1 paveikslas. *Bazinis prievartos taikymo varžybų modelis*. Adaptuotas autoriaus pagal Kenneth A. Schultz, *Democracy and Coercive Diplomacy*. Cambridge, Cambridge University Press, 2004, 26-27.

Darbe atsispiriama nuo Clausewitzo idėjos, kad karas yra priešininko vertimas jėga vykdyti veikėjo valią, todėl jis turi būti suprantamas ne kaip nuo įprastos veikėjų sąveikos atsietas veiksmas, o kaip politikos tąsa, politinių sprendimų vykdymo instrumentas.⁹⁶ Karą veikėjas veda tam, kad pasiektų konkretaus politinio tikslo – norimos sąveikos baigties. Tam, kad oponentas nesipriešintų tokio tikslo siekimui, jis turi būti sutriuškintas jėga arba pastatytas į padėtį, kurioje jam gresiantys kaštai būtų didesni nei tie, kuriuos tektų mokėtų paklūstant.⁹⁷ Vadinasi, bet kuris karas, kuriuo nesiekama visiškai priešininko sunaikinti, yra ribotos apimties. Kadangi tokiose situacijose oponento pasirinkimams ir sprendimams yra paliekamas bent minimalus vaidmuo, jas galima interpretuoti kaip derybas – būtent todėl Schellingas, perfrazuodamas Clausewitzą, karą pavadina derybiniu procesu.⁹⁸ Nėra skirtumo, kuris veikėjas iniciuos šį procesą, nes karui prasidėjus, jo logika pradės veikti visus sąveikos dalyvius, o dar Sunzi suformuluotas pagrindinis karo imperatyvas – pasiekti pergalę, taps kiekvieno dalyvio interesu.⁹⁹

Danas Reiteris teigia, kad derybinis karo modelis ginkluoto konflikto esmę laiko veikėjų nesutarimą dėl resursų pasiskirstymo ar oponento politinių pasirinkimų.¹⁰⁰ Ginkluotas konfliktas kyla tada, kai veikėjai neranda sprendimo varianto, kuris abiem pusėm būtų priimtinesnis už ėmimąsi karinių veiksmų, kurių pagalba veikėjai tikisi pasiekti jiems naudingos sąveikos epizodo baigties.¹⁰¹ Tai nereiškia, kad abi pusės yra vienodai suinteresuotos pradėti karą ar jame dalyvauti. Kiekvieno veikėjo

⁹⁶ Clausewitz, *On War*, 75, 87.

⁹⁷ Ten pat, 77, 87. Plg. su prievartos efektyvumo sąlygomis.

⁹⁸ Schelling, *Arms and Influence*, 7, *Strategy of Conflict*, 5.

⁹⁹ Clausewitz, *On War*, 77, Sunzi, *The Art of War*. New York, NY: Oxford University Press, 1963, 73.

¹⁰⁰ Reiter, *Exploring the Bargaining Model of War*, 28.

¹⁰¹ Ten pat, 29.

pozicija priklauso nuo kelių sąlygų, susijusių su naudos apskaičiavimo procesu: kiekvieno veikėjo priskiriamos vertės nesutarimo objektui, pasiryžimo mokėti kaštus už tokio objekto užgrobimą arba išsaugojimą, turimos informacijos apie oponento poziciją ir panašiai. Taip pat nelaikoma, kad karas yra neišvengiamas visais veikėjų nesutarimo atvejais – neišvengiamos yra tik pačios išteklių dalybos, susidūrimas, virstantis karu tada, kai veikėjai nusprendžia prievartos ir kontrprievartos ciklą eskaluoti ginkluotos jėgos pagalba.

Jamesas Fearonas pagrindinį karo paradoksą apibrėžia kaip klausimą, kodėl karai vyksta, nors veikėjams sukelia didelius kaštus?¹⁰² Kritikuodamas struktūrinį realizmą už tai, kad ši teorija nepateikia tinkamai išplėtotų paaiškinimų apie karo priežastis, jis siūlo jas aiškinti iš racionalios perspektyvos ir naudos lygį, kurį sąveikos metu gali pasiekti veikėjai, skirstyti į ikikarinį ir pokarinį.¹⁰³ Laikant, kad karo vedimas reikalauja neišvengiamų kaštų iš abiejų veikėjų, kyla esminis klausimas, kas neleidžia jiems iki karo pradžios suderėti dėl abipusiai priimtinių konflikto sprendimo sąlygų, jei po karo šių sąlygų nauda visada bus mažesnė?¹⁰⁴ Taip karas gali būti suvokiamas ne kaip visų derybų pabaiga, o tik kaip nesugebėjimo susitarti dėl ikikarinės naudos pasiskirstymo sąlygų rezultatas.¹⁰⁵

Karo paradoksą galima išskleisti į tris pagrindines problemas: a) **informacinę** – veikėjų nesutarimą dėl tikėtinos karo baigties, b) **įsipareigojimo** – veikėjų negalėjimą garantuoti, kad net ir pasiekę sutarimo, jie nesiims tolimesnės prievartos vienas kito atžvilgiu, ir c) **nedalomumo** – negalėjimo tarpusavyje pasidalinti nesutarimo objekto.¹⁰⁶ Informacinės problemos priežastinis mechanizmas remiasi prielaida, kad skirtumas tarp veikėjų turimos informacijos apie savo ir oponento pajėgumus nulemia skirtingų lūkesčių išsikėlimą, todėl abu veikėjai tikisi konfliktą laimėti ir iš oponento gauti daugiau, nei ikikariniame derybų etape.¹⁰⁷ Įsipareigojimo problemos aiškinamos argumentuojant, kad net ir tuo atveju, kai veikėjai gali tarpusavyje suderinti abipusiai priimtinas konflikto sureguliuojimo sąlygas, niekas negali užtikrinti, kad veikėjai šių sąlygų laikysis ar vėliau nepradės iš oponento reikalauti daugiau, nei buvo sutarta.¹⁰⁸

---

¹⁰² James D. Fearon, „Rationalist Explanations for War.” *International Organization*, 49(3), 1995, 379.

¹⁰³ Ten pat, 383-384.

¹⁰⁴ Ten pat, 384, 390.

¹⁰⁵ Altman, *By Fait Accompli, Not Coercion*, 883.

¹⁰⁶ Robert Powell, „War as a Commitment Problem.” *International Organization*, 60(1), 2006, 169-170, Reiter, *Exploring the Bargaining Model of War*, 29-30.

¹⁰⁷ Weisiger, *Logics of War*, 34-36.

¹⁰⁸ Matthew O. Jackson ir Massimo Morelli, „The Reasons for Wars: And Updated Survey.” Kn. Christopher J. Coyone ir Rachel L. Mathers (sud.), *The Handbook on the Political Economy of War*. Northampton, MA: Edward Elgar Publishing, 2011, 43-44, Powell, *War as a Commitment Problem*, 170.

	Naudojami instrumentai	Taikomi mechanizmai	Siekiamas sąveikos epizodo rezultatas	Rezultato pasiekimo sąlygos	Efektyvumo sąlygos
Pagrindiniai privertimo strategijos elementai	Ribotos apimties invazija į oponento teritoriją ir teritorijos užgrobimas, parama separatistams	Oponento baudimas, silpninimas, sekimas <hr/> Oponento karinio potencialo neutralizavimas	Nesumušant oponento iki galo, sukelti jam pakankamai žalos, kad jis imtųsi reikalaujamų veiksmų arba nutrauktų veiksmus, prieštaraujančius veikėjo tikslams	Veikėjas privalo grasinti įtikinamai, turi išskelti reikalavimus <i>ir</i> pasiūlyti garantijas, abu veikėjai turi turėti bendrą interesų, oponentas turi bendradarbiauti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Signalai perduoti suprantamai 2. Kaštai apskaičiuoti tiksliai 3. Garantijas įmanoma užtikrinti
Kaip elementai pasireiškia tikrovėje	Užfiksuojamas veikėjo pajėgų veikimas oponento šalies teritorijoje, oponentas mūšių metu netenka dalies teritorijos kontrolės, joje veikiančius separatistus aprūpina, kontroliuoja veikėjas	Veikėjo pajėgos naikina oponento civilius gyventojus, naikina arba perima infrastruktūrą <hr/> Mūšių metu veikėjo pajėgos kauna oponento karių, užkerta kelią oponentui atsiimti teritoriją	Oponentas išlaiko dalies savo teritorijos kontrolę, toliau disponuoja gynybiniais pajėgumais, tačiau nustoja priešintis, politiniu lygmeniu įtvirtina reikalaujamas nuolaidas	Veikėjas oponentui indikuoja, kokios konflikto baigties siekia, išlaiko karinį spaudimą, kol oponentas nenusileidžia, abi pusės dalyvauja sureguliuojant konfliktą	Oponento reakcija į veikėjo politinius ir karinius veiksmus atitinka veikėjui naudingą konflikto eigos (baigties) variantą

1 lentelė. *Pagrindiniai privertimo strategijos elementai*. Sudaryta autoriaus pagal Art ir Greenhill, *The Power and Limits of Compellence*, 85-88, Byman ir Waxman, *The Dynamics of Coercion*, 76-82, 99-102, 117-120, Freedman ir Raghavan, *Coercion*, 219-224, Jakobsen, *Coercive Diplomacy*, 477, Schelling, *Arms and Influence*, 1, 3-4, 74-75, Treverton, *Framing Compellent Strategies*, 7-8, 12.

2. RUSIJOS STRATEGIJA PER KONFLIKTĄ SU UKRAINA 2014–2019 METAIS

2.1. Tyrimo metodologija

Tyrimė naudojamosi 1 lentelėje pateiktu privertimo strategijos modeliu, kuriame yra operacionalizuoti pagrindiniai šios strategijos elementai. Kadangi šiuo ar kitais darbe taikomais modeliais nėra siekiama visapusiškai ir išsamiai atvaizduoti sudėtingą realybę, buvo pasirinkta išskirti svarbiausias nagrinėjamo reiškinių dalis, taip supaprastinant problemą, bet išlaikant analizei reikalingą efektyvumą.¹⁰⁹ Elementų pasirinkimo logika atspindi Arthuro Lykkės suformuluotą standartinių šiuolaikinę strategijos skaidymą į priemones, būdus ir tikslus (angl. *means, ways, ends*).¹¹⁰ Šiuo atveju remiamasi Bymanu ir Waxmanu bei laikoma, kad instrumentai yra žalos kėlimo arba grasinimo ją sukelti priemonės, instrumentų taikymo mechanizmai yra grasinimų įgyvendinimo ir žalos kėlimo būdai, o sąveikos epizodo rezultatas yra veikėjo siekiamas tikslas.¹¹¹ Tikslų pasiektumo lygis yra instrumentų taikymo rezultato išraiška, *žala* → *reakcija* → *tikslas*, t. y. veikėjas kelia žalą oponentui ir vertina, kiek iššaukta reakcija atitinka siektą tikslą. Priklausomas kintamasis tokioje loginėje grandinėje yra oponento elgesio pokytis, o nepriklausomi kintamieji – pasipriešinimo ir paklusimo kaštai. Vertinama, kiek veikėjo pastangos priartino jį prie siekiamo tikslo: kuo labiau sąveikos epizodo baigtis atitinka tokį tikslą, tuo aukštesnė vertė jai gali būti priskiriama.¹¹²

Darbe sąveikos epizodai atvaizduojami bazinių varžybų modelių pagalba, kuriuose naudojami šie baigčių apibrėžimai ir jų vertės: *strateginis pranašumas* (3) > *laimėjimas* (2) > *strateginis balansas* (1) > *pralaimėjimas* (0).¹¹³ Sąveikos epizodo baigtis arba užsitęsusi atkarpa be reikšmingo aplinkybių pokyčio skiriama į tris oponento paklusimo veikėjo reikalavimams lygius: visišką paklusimą, paklusimą iš dalies, nepaklusimą.¹¹⁴ Oponento paklusimas yra pagrindinis strategijos efektyvumo matavimo kriterijus: jei oponento elgesys **neatitinka** veikėjo siekiamo tikslo, t. y. oponentas nepaklūsta arba paklūsta tik iš dalies, vertinama, kad oponentas amortizavo jam sukeltus pasipriešinimo kaštus, o veikėjo naudojama privertimo strategija buvo **neefektyvi**. Oponento pasipriešinimo kaštus sudaro: karių ir civilių

---

¹⁰⁹ Duncan Snidal, „Formal Models of International Politics.” Kn. Detlef F. Sprinz ir Yael Wolinsky-Nahmias (sud.), *Models, numbers, and cases: methods for studying international relations*. Ann Arbor, MI: The University of Michigan Press, 2007, 231-232, 234.

¹¹⁰ Arthur F. Lykke Jr., „Defining Military Strategy.” *Military Review*, 69(5), 1989, 3.

¹¹¹ Byman ir Waxman, *The Dynamics of Coercion*, 27-28.

¹¹² Bratton, *When is Coercion Successful?*, 105, 114.

¹¹³ Christopher Lamont, *Research Methods in International Relations*. London: SAGE Publications Ltd, 2015, 102-104, Frieden, *Actors and Preferences in International Relations*, 42-43, Schultz, *Democracy and Coercive Diplomacy*, 26-27.

¹¹⁴ Sechser, *Militarized Compellent Threats*, 385.

gyventojų žūtys, teritorijos praradimas, ekonominė žala, visuomenės spaudimas sureguliuoti konfliktą. Paklusimo kaštai yra reikalaujamų politinių sąlygų vykdymo rezultatas, reputacijos praradimo kaina. Oponento elgesys yra politiniai ir kariniai veiksmai, kuriais jis išreiškia paklusimą arba pasipriešinimą reikalaujamoms sąlygoms. Pagrindinius konfliktą inicijuojančio veikėjo prievartos taikymo kaštus sudaro karinio spaudimo ir užimtos teritorijos išlaikymas. Tiek baigčių, tiek žalos/kaštų vertinimai remiasi racionalaus pasirinkimo teoriniais principais: laikoma, kad abu veikėjai veiksmus vykdo tam, kad turimomis priemonėmis įgyvendintų savo pasirinkimus; jų tikėtiną naudą veikėjai yra racionaliai įsivertinę ir surangavę pagal savo įsitikinimus ir surinktą informaciją, kurios pagrindu veikėjai, jų manymu, priima jiems geriausius sprendimus.¹¹⁵ Šios prielaidos negali paaiškinti, kas konkrečiai ir kokių interesų vedini kiekvienoje pusėje priima sprendimus, taip pat neužfiksuojami galimi veikėjų interesų pokyčiai,¹¹⁶ tačiau šių klausimų nagrinėjimas yra už darbo tikslo ribų.

1 lentelėje pateiktas strategijos modelis kokybiniame atvejo tyrime yra taikomas kaip priežastinio mechanizmo atkūrimo priemonė, tam tikri *akiniai*, padedantys atpažinti atskirus elementus, egzistuojančius materialioje tikrovėje.¹¹⁷ Konkretus Rusijos-Ukrainos konflikto atvejis yra pasirinktas dėl savo aiškios struktūros ir akivaizdaus paradokso – jame dalyvauja du veikėjai, aktyvi konflikto fazė pasibaigė 2015 metais, yra suformuluotos konflikto sureguliuavimo gairės, tačiau konfliktą iniciavęs galingesnis veikėjas negali jo užbaigti sau naudingomis sąlygomis. 1 lentelėje pateiktas modelis leidžia naudoti apibendrintas, sukonkretintas teorines prievartos taikymo prielaidas konflikto duomenų interpretacijai ir tokiu būdu pateikti tikėtiną aptikto paradokso paaiškinimą. Modelio elementų aptikimą tikrovėje galima vykdyti naudojantis proceso atsekimo metodu, kuris padeda kontekstualizuoti ir sujungti atskirus veikėjų veiksmus į vientisą priežastinį mechanizmą, kurio veikimą aiškina teorinėje dalyje pateiktos prielaidos.¹¹⁸ Dėl ribotos apimties darbe yra naudojamas minimalistinis supratimo lygmuo, nesiekama kartoti jau išnagrinėtos konflikto chronologijos, todėl pateikiami tik pagrindiniai reikalingi dėmenys: *priežastys* → *mechanizmo elementai* → *rezultatai*.¹¹⁹ Mechanizmą šiuo atveju sudaro veikėjai ir jų veiksmai, kurie yra sąveikos progreso varomoji jėga.

---

¹¹⁵ Sandro Segre, *Contemporary Sociological Thinkers and Theories*. New York, NY: Routledge, 2014, 281-282.

¹¹⁶ Duncan Snidal, „Rational Choice and International Relations.” Kn. Walter Carlsnaes, Thomas Risse ir Beth A. Simmons (sud.), *Handbook of International Relations*. London: SAGE Publications Ltd, 2002, 74.

¹¹⁷ Andrew Bennett ir Colin Elman, „Case Study Methods in the International Relations Subfield.” *Comparative Political Studies*, 40(2), 2007, 186.

¹¹⁸ Derek Beach, „Process-Tracing Methods in Social Science.” Oxford University Press, 2017. <<https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-176>> [Žiūrėta 2020 02 04], Lamont, *Research Methods in International Relations*, 135, Stephen Van Evera, *Guide to Methods for Students of Political Science*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1997, 64.

¹¹⁹ Beach, *Process-Tracing Methods in Social Science*.

Kadangi oficiali Rusijos pozicija neigia šalies įsitraukimą į konfliktą su Ukraina, konflikto metu vykusiems veiksams atsekti naudojamosi tarptautinių organizacijų ir žiniasklaidos pateiktais duomenimis, konflikto tyrimų informacija. Nors remiantis atviros prieigos informacija nėra įmanoma nustatyti tikslių Rusijos vaidmens parametrų, šiame darbe laikoma, kad Maskva visais reikšmingais prieš Ukrainos teritorinį vientisumą nukreiptų prievartos veiksmų vykdymo atvejais yra galutinė sprendimų priėmėja. Tuo remiantis, nedaromas skirtumas pavaldumo aspektu tarp junginių, suformuotų iš Rusijos specialiųjų operacijų ar reguliariųjų pajėgų karių, Rusijos koordinuojamų nepripažintose „liaudies respublikose“ suformuotų dalinių iš savanorių ir t. t.¹²⁰ – visi jie laikomi atstovaujantys Maskvos pusei. Todėl nepaneigiant autentiškos, Kijevui priešiškos pozicijos prielaidų egzistavimo Donbaso regione,¹²¹ bendrame konflikto kontekste separatistai kaip organizuota jėga, aprūpinta ginkluote, karine technika, šaudmenimis, kuru ir kita nuolatinės kovos vedimui būtina parama, laikomi ne atskiru ir savarankiškai esminius sprendimus priimančiu veikėju, o vienu iš Rusijos prievartos instrumentų.¹²²

2.2. Instrumentai ir jų taikymo mechanizmai

Krymo pusiasalio užėmimo operaciją Rusijos pajėgos pradėjo 2014 m. vasario pabaigoje,¹²³ o praėjus mažiau nei mėnesiui, Maskva Krymą aneksavo, oficialiai inkorporuodama jį į Rusijos Federacijos sudėtį. Dėl katastrofiško Ukrainos kariuomenės nepasiruošimo kovos veiksams, laikinosios Kijevo politinės vadovybės nepatyrimo ir baimės įsivelti į ginkluotą konfliktą su Maskva bei Kryme dislokuotų dalinių vadų neiniciatyvumo realaus pasipriešinimo Rusijos įsiveržimui Ukraina nesudarė.¹²⁴ Tokia situacija dar labiau palengvino galimybę Maskvai išnaudoti Rusijos Juodosios jūros laivyno infrastruktūrą Sevastopolyje, į pusiasalį permetant gerai parengtas pajėgas ir per dvi savaites jas išsiskleidžiant visoje Krymo teritorijoje.¹²⁵ Atkirsdama pusiasalį nuo žemyninės Ukrainos dalies, o apsuptus ukrainiečių dalinius nuo komunikacijos su aukštesne vadovybe, Maskva neutralizavo Ukrainos

---

¹²⁰ Franklin Holcomb, *The Kremlin's Irregular Army: Ukrainian Separatist Order of Battle*. Washington, DC: Institute for the Study of War, 2017, 16-23, Kofman et al., *Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 53, 70, Roger N. McDermott, *Brothers Disunited: Russia's Use of Military Power in Ukraine*. Fort Leavenworth, KS: Foreign Military Studies Office, 2015, 31-32, Sutyagin, *Russian Forces in Ukraine*, 2-3, Tor Bukkvoll, „Russian Special Operations Forces in Crimea and Donbas.” *Parameters*, 46(2), 2016, 17-20.

¹²¹ McDermott, *Brothers Disunited*, 19-20, Sergiy Kudelia, „Domestic Sources of the Donbas Insurgency.” *PONARS Eurasia Policy Memo*, 351, 2014. <<http://www.ponarseurasia.org/memo/domestic-sources-donbas-insurgency>> [Žiūrėta 2020 04 25], Yuri M. Zhukov, „Trading hard hats for combat helmets: The economics of rebellion in eastern Ukraine.” *Journal of Comparative Economics*, 44(1), 2016, 14.

¹²² Keir Giles, „Hybrid Warfare” and Russia's Ground Forces.” Kn. National Institute for Defense Studies (sud.), *A New Strategic Environment and Roles of Ground Forces*. Tokyo, National Institute for Defense Studies, 2019, 85-86.

¹²³ Kampanijos pradžios data, nurodyta ant RF medalio „Už Krymo sugrąžinimą“ – 2014.02.20.

¹²⁴ Kofman et al., *Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 6-30.

¹²⁵ Ten pat.

pajėgų turėta kiekybinės persvaros pranašumą ir užsitikrino, kad į priimtą sprendimą aneksuoti užimtą teritoriją adekvačiai atsakyti Kijevas negalės. Tokių aplinkybių visuma leidžia šį konflikto epizodą tiksliausiai apibūdinti kaip *fait accompli* strategijos atvejį¹²⁶ – šioje situacijoje Maskva jėgą panaudojo ne oponento žalojimui ar išreikštai grasindama sukelti žalą, o veikiau laikė ją atsargoje, apskaičiuotai rizikuodama ir siekdama vienašališkai pakeisti jėgų balansą savo naudai greičiau, nei Kijevas aiškiai nuspręs, kaip į tai reaguoti.

Beveik be kraujo praliejimo įvykdyta Krymo užėmimo operacija yra tarsi antitezė po jos prasidėjusiai Donbaso mėsmalei, kurios oficialus aukų skaičius 2020 m. pradžioje siekė 44 tūkstančius,¹²⁷ o sureguliuavimo galimybės buvo lygios nuliui. Teorinio modelio pagalba analizuojant Ukrainos rytuose sukeltą chaosą, 2014–2019 m. Maskvos taikytą strategiją galima skirti į „kietąjį“ ir „minkštąjį“ privertimą. Šios sąvokos nėra formalios ir yra skirtos vaizdžiau apibūdinti privertimo strategiją, paremtą beveik identiška logika, tačiau besiskiriančią žalos kėlimo intensyvumu ir aptinkamą veikiant skirtinguose konflikto epizoduose. „Kietojo“ privertimo metu Rusija aktyviai siekė pakeisti strateginę situaciją savo naudai, perimti teritorijos kontrolę ir priversti Kijevą su šiais pokyčiais sutikti kaip su dar vienu *fait accompli*. „Kietasis“ privertimas įvairiu intensyvumu buvo taikomas nuo 2014 m. kovo, kai prieš laikinąją Ukrainos valdžią nukreiptais protestais šalies rytuose Maskva pradėjo naudotis kaip priedanga savo įtakos plėtimui, iki 2015 m. vasario, kai paskutiniame reikšmingame konvencinių pajėgų mūšyje Debalceveje ukrainiečius sumušė Rusijos kariuomenės daliniai,¹²⁸ o Minske buvo pasirašyti papildomi susitarimai dėl konflikto sureguliuavimo. „Kietasis“ privertimas pasižymėjo nenuoseklumu, prasta koordinacija ir nuolatine improvizacija, Maskvai bandant atrasti efektyvius spaudimo instrumentus, tačiau tam, kad išlaikytų savo sukurtus pseudovalstybinius darinius nesubyrėjusius, Rusijai galų gale teko eskaluoti konfliktą iki intervencijos pradžioje neplanuoto prievartos lygio.¹²⁹

Po Debalcevės prasidėjusio „minkštojo“ privertimo žalos intensyvumas tapo ženkliai mažesnis tiek Ukrainos pusės žmogiškųjų netekčių,¹³⁰ tiek teritorijų praradimo prasme, tačiau pagrindiniu jos taikymo

---

¹²⁶ Altman, *By Fait Accompli, Not Coercion*, 884, Bastiaan Freark Hakse, „By Fait Accompli: The Russo-Ukrainian War.“ Magistro darbas, Universiteit Leiden, 2019, 25-29.

¹²⁷ OHCHR, „Report on the human rights situation in Ukraine, 16 November 2019 to 15 February 2020.“ 2020. <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/29thReportUkraine_EN.pdf> [Žiūrėta 2020 05 04].

¹²⁸ Freedman, *Ukraine and the Art of Limited War*, 7, 22, Giles, „Hybrid Warfare“ and Russia’s Ground Forces, 89, Kofman, *Russian Hybrid Warfare and Other Dark Arts*, Sutyagin, *Russian Forces in Ukraine*, 4.

¹²⁹ Bowen, *Coercive diplomacy and the Donbas*, 320, 328-331, 335-336, Kofman et al., *Lessons from Russia’s Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 63-64, 67-70.

¹³⁰ UCDP Conflict Encyclopedia, „Ukraine.“ Uppsala University, 2020. <<https://ucdp.uu.se/country/369>> [Žiūrėta 2020 05 04].

mechanizmu išliko Kijevo baudimas per sekimą.¹³¹ Nuo 2015 m. pradžios ženkliai sumažėjęs reguliariųjų Rusijos pajėgų tiesioginis veikimas aktyviuose kovos veiksmuose leidžia teigti, kad paraleliai „minkštojo“ privertimo Maskva savo interesų apsaugai naudoja ir atgrasymo mechanizmą. Separatistų pagrindu suformuoti junginiai, kurių nevadovaujantis personalas laikomas išėikvotinu,¹³² yra skirti nuolatinio, tačiau nedidelio skausmo kėlimui ties sąlyčio linija, o reguliarūs Rusijos kariuomenės daliniai veikia kaip tam tikras atgrasančios žalos garantas, galintis stoti į kovą tuo atveju, jei Ukraina bandytų vykdyti puolimo operacijas prieš separatistų junginius.¹³³

2.3. Realių rezultatų (ne)atitikimas siektiems tikslams

Maskvos strategijos tikslas Donbase buvo išnaudojant po Janukovyčiaus pasitraukimo kilusią suirutę šalies rytuose, inscenizuojant vietos gyventojų organizuojamą sukilimą ir kuriant pseudovalstybinius darinius, perimti dalies Ukrainos teritorijos kontrolę tam, kad Kijevas būtų priverstas sutikti su šalies federalizacija ir taptų priklausomas nuo netiesioginės Rusijos įtakos priimant esminius vidaus ir užsienio politikos sprendimus.¹³⁴ Priešingai nei Krymo pusiasalyje, Ukrainos rytuose Maskva siekė ne prisijungti užimtą teritoriją, bet jos pagrindu susikurti politinio spaudimo įrankį, kurį galėtų išnaudoti apribodama Ukrainos suverenumą.¹³⁵ Tuo tarpu pasirinkdama Krymą aneksuoti ir garantuodama pusiasalį ginti taip pat, kaip ir jai teisiškai priklausančią teritoriją, Rusija užsitikrino, kad tiek nagrinėjamu laikotarpiu, tiek galimoje numatyti ateityje Kijevas neturėjo ir neturės jokių instrumentų Krymo atgavimui.¹³⁶

Pagrindinis skirtumas tarp „kietojo“ ir „minkštojo“ privertimo tikslų yra tai, kad nuo 2015 m. Maskva nebesiekia konfrontuoti su Kijevu dėl papildomos teritorijos kontrolės. Tiesioginės intervencijos metu sumušusi ukrainiečius ir privertusi juos pripažinti, kad užimtų teritorijų atsiimti jėga yra neįmanoma, Maskva „liaudies respublikas“ pavertė svertu, kurio efektyvumo lokali plėtra reikšmingai padidinti negali.¹³⁷

---

¹³¹ Amos C. Fox, „Battle of Debaltseve: the Conventional Line of Effort in Russia’s Hybrid War in Ukraine.” *ARMOR*, 128(1), 2017, 51.

¹³² International Crisis Group (ICG), „Russia and the Separatists in Eastern Ukraine.” (Crisis Group Europe and Central Asia Briefing N°79). Kyiv/Brussels: ICG, 2016, 7-8.

¹³³ Sutyagin, *Russian Forces in Ukraine*, 9.

¹³⁴ Kofman et al., *Lessons from Russia’s Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 75-76, Lance Davies, „Russia’s ‘Governance’ Approach: Intervention and the Conflict in the Donbas.” *Europe-Asia Studies*, 68(4), 2016, 737.

¹³⁵ Kofman et al., *Lessons from Russia’s Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 63.

¹³⁶ Steven Pifer, „Five years after Crimea’s illegal annexation, the issue is no closer to resolution.” 2019. <<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2019/03/18/five-years-after-crimeas-illegal-annexation-the-issue-is-no-closer-to-resolution/>> [Žiūrėta 2020 05 12].

¹³⁷ Samuel Charap ir Timothy J. Colton, „Breaking point.” *Adelphi Series*, 56(460), 2016, 140-144.

Lygmuo	Maskvos tikslas
Didžiosios strategijos	Ukrainos nesipriešinimas integracijai Eurazijos kryptimi pagal Maskvos sąlygas
Strateginis	Naudojimasis pseudovalstybiniais dariniais kaip svertu tam, kad Kijevas būtų priverstas nusileisti konflikte
Operacinis	Kijevo galimybių atsiimti užimtą teritoriją neutralizavimas tam, kad pseudovalstybiniai dariniai nesubyretų

2 lentelė. Pagrindinių Maskvos tikslų konflikto su Kijevu kontekste hierarchija. Sudaryta autoriaus.

Nuolatiniai taktinio lygio susirėmimai ties sąlyčio linija taip pat negali pakeisti įsivyravusio strateginio balanso.¹³⁸ Tokia situacija Rusijai politiškai gali būti naudinga tik todėl, kad taip įmanoma tęsti Ukrainos visuomenės sekimą, tačiau tol, kol tai duos apčiuopiamos naudos, Maskva atsitraukti negali ir turi investuoti į humanitarinės krizės¹³⁹ apimtų teritorijų išlaikymą. Dėl karo sukeltos reputacinės žalos Maskva taip pat yra priversta įšaldyti bet kokius realistiškus planus dėl Ukrainos eurazijinės integracijos, kadangi nepaisant Ukrainos patirtų milžiniškų ekonominių nuostolių,¹⁴⁰ šalies gyventojų nuotaikos konflikto su Rusija atžvilgiu 2014–2019 m. esmingai nekito. Nors ukrainiečiai tikisi karo pabaigos, jie nėra pasiruošę jos siekti bet kokia kaina,¹⁴¹ Rusijos agresija susilaukė visuotinio pasmerkimo,¹⁴² o prokremliškos partijos – Maskvai priimtinausi galimo dialogo partneriai – kaip reikšminga politinė jėga Ukrainoje nebeegzistuoja.¹⁴³

¹³⁸ Michael Kofman, „A Comparative Guide to Russia’s Use of Force: Measure Twice, Invade Once.” 2017. <<https://warontherocks.com/2017/02/a-comparative-guide-to-russias-use-of-force-measure-twice-invade-once/>> [Žiūrėta 2019 11 24].

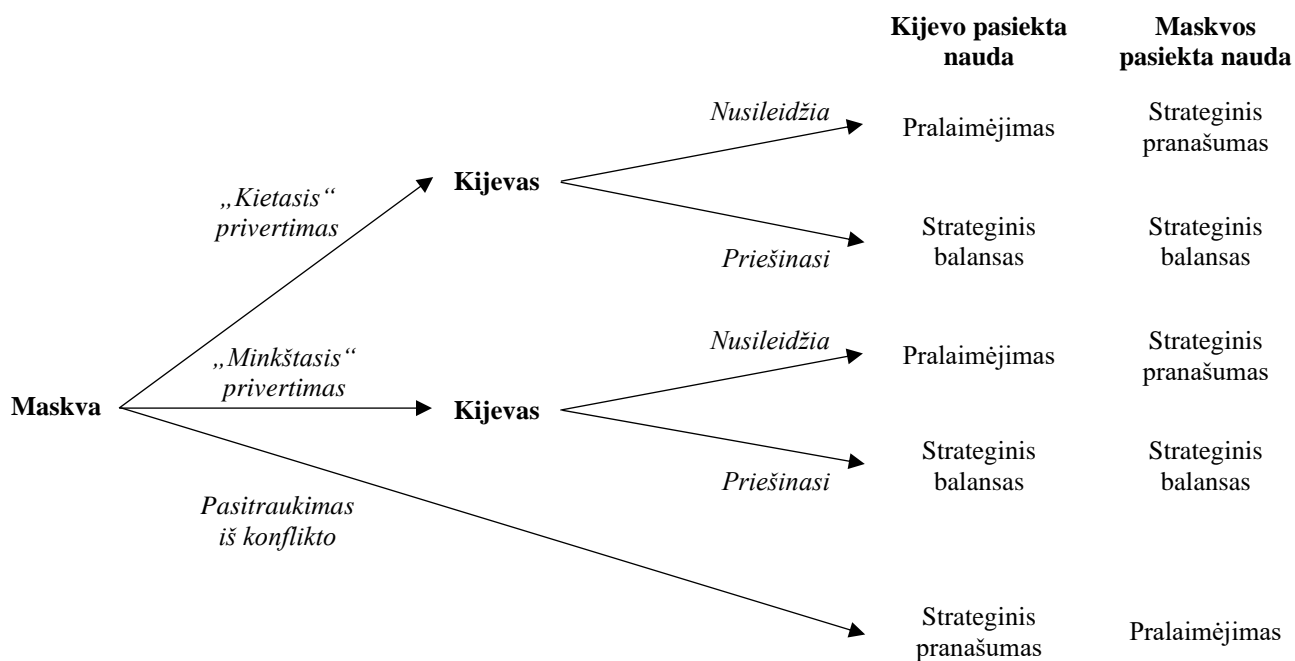
¹³⁹ OCHA, „Ukraine: 2020 Humanitarian Needs Overview.” 2020. <https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/ukraine_2020_humanitarian_needs_overview_en.pdf> [Žiūrėta 2020 05 13].

¹⁴⁰ Anders Åslund, *Kremlin Aggression in Ukraine: The Price Tag*. 2 leid. Washington, DC: Atlantic Council, 2018, 1, 8-11, Vlad Mykhnenko, „Causes and Consequences of the War in Eastern Ukraine: An Economic Geography Perspective.” *Europe-Asia Studies*, 72(3), 2020, 543-544.

¹⁴¹ Mikhail Alexseev, „How Do Ukrainians Want to End the Donbas War?” *PONARS Eurasia Policy Memo*, 555, 2018. <<http://www.ponarseurasia.org/memo/how-do-ukrainians-want-to-end-donbas-war>> [Žiūrėta 2020 05 13].

¹⁴² International Republican Institute, „Public Opinion Survey: Residents of Ukraine, September 12-25, 2014.” 2014. <<https://www.iri.org/sites/default/files/2014%20October%2014%20Survey%20of%20Residents%20of%20Ukraine%2C%20September%2012-25%2C%202014.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 13].

¹⁴³ RFE/RL, „Final Ukraine Election Results Confirm Zelenskiy Landslide.” 2019. <<https://www.rferl.org/a/final-ukraine-election-results-confirm-zelenskiy-landslide/30076731.html>> [Žiūrėta 2020 05 13].

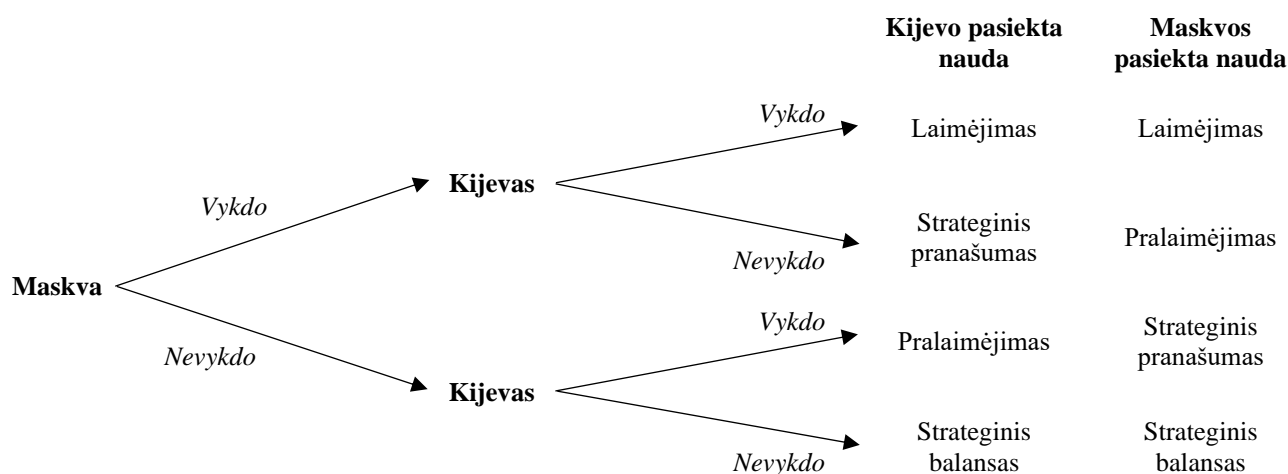
2 paveikslas. Rusijos-Ukrainos konflikto modelis. Sudarytas autoriaus.

2 paveiksle atvaizduojama pagrindinių Rusijos strategijos alternatyvų logika, aiškinanti Maskvos ir Kijevo konflikto epizodų eigą ir baigtis. Maskvos pasitraukimas iš konflikto prilygtų politiniam fiasko,¹⁴⁴ tačiau šis hipotetinis variantas iliustruoja, koku vieninteliu atveju Kijevas prieš Maskvą galėtų įgyti strateginį pranašumą šiame konflikte. Kijevo priešinimasis tiek „kietajam“, tiek „minkštajam“ Maskvos privertimui sukuria strateginio balanso situaciją, kurią dar būtų galima įvardinti kaip strateginį „įstrigimą“, kadangi joje prievartos ir kontraprievartos ciklas tęsiasi be pabaigos. Šioje situacijoje nei vienas iš veikėjų negali pasiekti savo tikslų, jie epizodo nei laimi, nei pralaimi, kadangi žalos kėlimo ir žalos amortizacijos lygis atsveria vienas kitą, tačiau nuolat vyksta abipusis resursų eikvojimas. Strateginio balanso baigtis indikuoja, kad inicijuojantis veikėjas neefektyviai pasirinko arba neefektyviai įgyvendina privertimo strategiją, kadangi oponento priešinimasis neatitinka veikėjo siekto tikslo – priešininko valios palaužimo, nusileidimo ir pasirinkimų atsisakymo.

3 paveiksle atvaizduojama Minsko susitarimų vykdymo logika. Nors jų įgyvendinimo progresas 2015–2019 m. realiai nevyko, alternatyvų šiam konflikto sureguliuavimo mechanizmui taip pat nebuvo sukurta. Jei abi pusės vykdytų susitarimuose numatytas sąlygas, veikėjai pasiektų laimėjimų (reliatyvių nevykdymo atveju patiriamais nuostoliams) ir sumažintų patiriamus kaštus, tačiau dėl prieštaravimo Rusijos siekių logikai tai yra hipotetinis variantas. Kijevo strateginio pranašumo įgijimas prieš Maskvą

¹⁴⁴ Pavel K. Baev, *Ukraine: A test for Russian military reform*. Paris: IFRI, 2015, 25.

taip pat yra hipotetinis variantas, kadangi nėra realistiška, kad Rusija įvykdytų tam tikras sąlygas, pavyzdžiui, atiduotų Ukrainos vidaus sienos kontrolę Kijevui ar atitrauktų separatistų junginius,¹⁴⁵ neužsitikrinusi, kad Ukraina nenusileis pirmoji. Minsko susitarimai yra Maskvos „minkštojo“ privertimo išplėtinys, todėl Rusijos nesugebėjimas pasiekti sau naudingos derybų baigties kyla iš negalėjimo Kijevo priversti paklusti apskritai.¹⁴⁶ Taip liekama ties strateginio balanso baigtimi, kurioje nei vienas veikėjas negali vienašališkai pasiekti naudos, jei oponento pasirinkimas nekinta.¹⁴⁷ Vadinasi, tokiu atveju galima laikyti, kad Maskva ir Kijevas yra įstrigę kalinio dilemos¹⁴⁸ situacijoje.¹⁴⁹

3 paveikslas. *Rusijos-Ukrainos konflikto sureguliuavimo proceso sąlygų vykdymo modelis*. Sudarytas autoriaus.

Kitas svarbus dalykas, kuris išryškėja nagrinėjant Maskvos siektų tikslų atitikimą pasiektiems rezultatams, yra skirtumas tarp Rusijos naudotų prievartos instrumentų veikimo efektyvumo ir pačios strategijos logikos nuoseklumo. Iki 2015 m. pradžios Rusijos ir jos remiamos pajėgos Ukrainoje sėkmingai pasiekė joms iškeltus operacinius tikslus, t. y. užėmė dalį šalies teritorijos, jose neutralizuodamos Kijevo pasipriešinimą. Nepaisant konflikto pradžioje dėl nevykusio nereguliarių pajėgų koordinavimo kilusio chaoso ir Rusijos vengimo su Ukraina kariauti atvirai, vėliau į tiesioginius kovos veiksmus įtrauktas reguliariąsias pajėgas Maskva panaudojo sugeneruojant triuškinančius

¹⁴⁵ Trilateral Contact Group, „Package of Measures for the Implementation of the Minsk Agreements.” Minskas, 2015. <https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/UA_150212_MinskAgreement_en.pdf> [Žiūrėta 2020 04 24].

¹⁴⁶ Kofman et al., *Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 76.

¹⁴⁷ Lamont, *Research Methods in International Relations*, 104.

¹⁴⁸ Goda Izabelė Venslauskaitė, „Lošimų teorija: konfliktas ir bendradarbiavimas.” *Problemos*, 57, 2000, 91.

¹⁴⁹ Samuel Charap ir Timothy J. Colton, „Introduction.” *Adelphi Series*, 56(460), 2016, 21, Serhiy Kudelia, „The Donbas Rift.” *Russian Politics & Law*, 54(1), 2016, 24.

brutalios karinės jėgos „pliūpsnius“,¹⁵⁰ kurie įtvirtino nuo 2015 m. įsigaliojusį naują status quo. Būtent šios operacinės sėkmės Rusija nesugebėjo paversti politiniu ekvivalentu, efektyviu žalos ir naudos sąlygų paketu, todėl nepasiekė esminio tikslo – jai naudingo strateginių Kijevo pasirinkimų pokyčio. Užimta teritorija tapo problema, o ne sprendimu toliau reikalaujant, kad Ukraina nusileistų.

2.4. Neefektyvumo priežastys

Konfliktui besitęsiant, mažėja informacinės problemos reikšmė – kovos veiksmų pagalba abu veikėjai maksimaliai išsiaiškina vienas kito pasiryžimo lygį¹⁵¹ ir patikrina, ar grasinimai yra realūs, ar atvirksčiai – blefas, kurį galima išsklaidyti nenustojant priešintis ir priverčiant oponentą apsispręsti, kiek toli šis yra pasiruošęs eiti iš tiesų.¹⁵² Vadinasi, aiškiau atsakyti į klausimą, kodėl Maskva negali efektyviai priversti Kijevo nusileisti ir paklusti reikalavimams, galima bandant įvertinti jos grasinimų realumą. Siekdama Kijevo nugalėti konflikte, kuriame neigia dalyvaujanti, Maskva apriboja savo veiksmų laisvę ir susiduria su problema: kaip susikurti ir pritaikyti netiesioginio, bet efektyvaus poveikio prievartos instrumentus? Kofmanas et al. tai pavadina bandymu laimėti konfliktą taupant sąnaudas,¹⁵³ kadangi taip Maskva sumažina patiriamus finansinius ir reputacinius kaštus; pavyzdžiui, lyginant su Rusijos pajėgų nuostoliais, separatistų nuostoliai yra atstatomi kur kas lengviau ir nesukelia jokio reikšmingo politinio spaudimo Rusijos viduje.¹⁵⁴ Nepaisant to, sėkmingos Kijevo pastangos neutralizuojant separatistų teritorijos kontrolę 2014 m. vasarą Maskvai akivaizdžiai pademonstravo, kad išlaikyti Rusijos grasinimų realistiškumą taupant kaštus yra neįmanoma.¹⁵⁵

2014 m. rudenio Maskvai pakoregavus savo skaičiavimus,¹⁵⁶ iki 2015 m. pradžios Kijevas patyrė pakankamai žalos, kad sutiktų pasirašyti jam nenaudingus Minsko susitarimus, tačiau po to įsivyravęs ir nagrinėjamu laikotarpiu nuosekliai besitęsęs strateginis „įstrigimas“ indikuoja, kad tuo metu Maskvos pasirinktas Kijevo sekinimo lygis buvo nepakankamai stiprus. Ši problema yra susijusi su galios balansu,

---

¹⁵⁰ Gorenburg et al., *Analytic Framework for Emulating Russian Decision-Making*, 21, Michael Kofman, „From Hammer to Rapier: Russian Military Transformation in Perspective.“ *Changing Character of War Centre, Russia Brief*, 1, 2018. <<http://www.ccw.ox.ac.uk/russia-brief-issue-i>> [Žiūrėta 2020 05 03]. Plg. su Clausewitzo mintimi, kad karas būtent ir yra prievartos kaip energijos „pulsavimas“ tokiais „pliūpsniais“ – žr. Clausewitz, *On War*, 87.

¹⁵¹ Art, *Coercive Diplomacy*, 365.

¹⁵² Joshua B. Schore, „Hollow Threats: Why Coercive Diplomacy Fails.“ Magistro darbas, School of Advanced Air and Space Studies, 2015, 22.

¹⁵³ Kofman et al., *Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 63-64.

¹⁵⁴ Bowen, *Coercive diplomacy and the Donbas*, 318, Christopher Miller, „Gore, But No Glory For Russia's Ukraine War 'Veterans.'“ 2017. <<https://www.rferl.org/a/russia-ukraine-gore-no-glory-for-war-veterans/28681378.html>> [Žiūrėta 2020 05 03].

¹⁵⁵ Bowen, *Coercive diplomacy and the Donbas*, 330-331.

¹⁵⁶ Kofman et al., *Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine*, 69-70.

pasikeitusių po to, kai Ukraina panaikino iki 2014 m. egzistavusį katastrofišką savo ginkluotųjų pajėgų kovingumo deficitą. Tokioje strateginėje aplinkoje kovos veiksmų, kuriuos gali vykdyti separatistų junginiai, spektras yra itin ribotas, ir jį daugiausiai sudaro gynyba iš įrengtų pozicijų. Bet koks tolimesnis separatistų veržimasis į Ukrainos gilumą po 2015 m. tapo neįmanomas be tiesioginio Rusijos kariuomenės dalinių išitraukimo. Tikėtina, kad netgi ir hipotetiniu atveju, jei Ukraina pati imtųsi vykdyti plataus masto puolimo operaciją ir bandytų susigrąžinti užimtos šalies teritorijos kontrolę jėga, tokiam puolimui atmušti vien separatistų neužtektų, ir į kovą vėl turėtų stoti Rusijos pajėgų vienetai.

Iš to išplaukia pirmoji pagrindinė Rusijos strategijos neefektyvumo priežastis – **netiksliai apskaičiuotas balansas tarp Ukrainai iškeltų paklusimo ir pasipriešinimo kaštų**. Minsko susitarimų sąlygų nevykdymas leidžia teigti, kad konflikte patiriami žmogiškieji ir finansiniai kaštai Kijevui yra priimtini, kadangi nusileidus ir nustojus priešintis grėstų kur kas didesnė kaina: dalies suverenumo netekimas, vidinė politinė destabilizacija dėl prarasto dalies visuomenės pasitikėjimo, karo nuniokotų regionų atstatymo kaštai. Tam, kad tokio sprendimo varančioji logika suveiktų, Maskvai reikėtų aiškiai pademonstruoti, kokia papildoma žala Ukrainai gresia už besitęsiantį priešinimąsi, tačiau tą komplikuoja konflikto eigoje išaugusios Kijevo galimybės amortizuoti pasipriešinimo kaštus. 2014–2019 m. iš Vakarų gauta reikšminga karinė ir makrofinansinė pagalba padėjo Kijevui stabilizuoti šalies ekonomiką ir sustiprinti būtinus gynybinius pajėgumus;¹⁵⁷ tęsiantis konfliktui, po ilgų derybų taip pat buvo ratifikuota bei įsigaliojo ES ir Ukrainos Asociacijos sutartis.¹⁵⁸ O juk neperžengti būtent šios „raudonosios linijos“ Kremlius spaudė Janukovyčių prieš 2013 m. lapkričio susitikimą Vilniuje,¹⁵⁹ tad tikėtina, kad, stiprėjant Ukrainos ryšiams su Europa, Maskva savo kaštų 2015–2019 m. neperskaičiavo iš esmės, nes tiek reikalavimų pobūdis, tiek karinio spaudimo Kijevui lygis tuo laikotarpiu išliko vienodi, o Maskvos patiriami prievartos taikymo kaštai nedidėjo ir reikšmingos Rusijos federalinio biudžeto dalies nesudarė.¹⁶⁰

---

¹⁵⁷ European External Action Service, „EU-Ukraine relations – factsheet.” Briuselis, 2020. <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-Homepage/4081/eu-ukraine-relations-factsheet_en> [Žiūrėta 2020 05 03], Lucian Kim, „How U.S. Military Aid Has Helped Ukraine Since 2014.” 2019. <<https://www.npr.org/2019/12/18/788874844/how-u-s-military-aid-has-helped-ukraine-since-2014>> [Žiūrėta 2020 05 03].

¹⁵⁸ Rikard Jozwiak, „After Four Years Of Drama, EU-Ukraine Association Agreement Comes Into Force.” 2017. <<https://www.rferl.org/a/eu-ukraine-association-agreement-goes-into-force-after-four-years-drama/28708426.html>> [Žiūrėta 2020 05 03].

¹⁵⁹ Dragneva ir Wolczuk, *Between Dependence and Integration*, 692, Hosaka, *The Kremlin's Active Measures Failed in 2013*, 354-355.

¹⁶⁰ Brian Milakovsky, „A Cost-Benefit Analysis for Russia of the Donbas Economic Blockade.” 2019. <<https://www.wilsoncenter.org/blog-post/cost-benefit-analysis-for-russia-the-donbas-economic-blockade>> [Žiūrėta 2020 05 17], Reva Goujon, „The Logic and Risks Behind Russia's Statelet Sponsorship.” 2015. <<https://worldview.stratfor.com/article/logic-and-risks-behind-russias-statelet-sponsorship>> [Žiūrėta 2020 05 17].

Tai nereiškia, kad Rusija neturi pajėgumų toliau eskaluoti konfliktą ar ieškoti, kur yra Ukrainos tolerancijos žalai ribos, tačiau ji negali išvengti imperatyvo, kad didinant reikalavimus, turi didėti ir žalos, kuria grasinama dėl jų nevykdymo, dydis.¹⁶¹ Taip sugrįžtama prie įtikimumo problemos – jei Maskva toliau teigtų tiesiogiai prieš Kijevą nekovojanti, o tik atliekanti arbitro vaidmenį Ukrainos „vidaus konflikte“,¹⁶² kovos veiksmuose Rusijos pritaikomų instrumentų rinkinys išliktų ribotas, kadangi Maskva negalėtų suduoti triuškinančių smūgių taikiniams Ukrainos gilumoje ir negalėtų pakankamai įbauginti Kijevo.¹⁶³ Kita vertus, jei Maskva pakeistų poziciją ir atsisakytų nusistatytų ribų, ji susidurtų su kitokio pobūdžio problema – faktu, kad šiuolaikinės Rusijos karinė galia neprilygsta Sovietų Sąjungos turėtiems pajėgumams,¹⁶⁴ todėl abejotina, kad Rusija galėtų okupuoti reikšmingą dalį Ukrainos teritorijos ar priversti Kijevą paklusti vien naudodamasi savo konvencinėmis pajėgomis.¹⁶⁵ Įsitraukimas į tokio lygio konfliktą neatitiktų Maskvos kaip racionalaus veikėjo strateginių pasirinkimų dėl rizikos, kad eskalacija taptų nevaldoma,¹⁶⁶ o grasinimas didžiausia įmanoma Rusijos galios išraiška, branduoliniais smūgiais, nebūtų realistiškas dėl paties tokios ginkluotės panaudojimo neracionalumo.¹⁶⁷

Antra pagrindinė Rusijos strategijos neefektyvumo priežastis, tiesiogiai susijusi su pirmąja, yra tai, kad Maskva **negali pasiūlyti Ukrainai priimtinių konflikto sureguliuavimo sąlygų ir garantuoti jų įgyvendinimo**. Šiuo klausimu Kremliaus pozicija išliko nekintanti nuo pat 2015 metų: Kijevas privalo Maskvai naudingumu vykdyti Minsko susitarimų sąlygas, kadangi kitaip konflikto išspręsti esą neįmanoma.¹⁶⁸ Nepateikdama Ukrainai papildomų paskatų nustoti priešintis, dėl tokios reikalavimų logikos asimetrijos Maskva dar labiau komplikuoja savo bandymus priversti Kijevą sutikti bendradarbiauti. Taip išryškėja prieštaravimas Tkačenkos efektyvios Rusijos prievartinės diplomatijos modelio¹⁶⁹ prielaidoms: nors Vladimiras Putinas yra asmeniškai įsitraukęs į konflikto sureguliuavimo procesą ir Rusijos pusė yra suformulavusi savo galutinius reikalavimus, tačiau derybų keliu 2015–2019 m. iš įstrigimo pajudėta nebuvo. Galima daryti prielaidą, kad Maskvos nenoras ar negalėjimas reikalavimų susieti su pozityvia nauda (t. y. ne tik su žalos nutraukimu) yra nesėkmingų bandymų dar iki

---

¹⁶¹ Kofman, Fink ir Edmonds, *Russian Strategy for Escalation Management*, 27.

¹⁶² Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, *Foreign Policy Concept of the Russian Federation*.

¹⁶³ Art, *Coercive Diplomacy*, 372.

¹⁶⁴ Tkachenko, *The Coercive Diplomacy of Vladimir Putin (2014–2016)*, 124.

¹⁶⁵ Keith Crane, Olga Olikier ir Brian Nichiporuk, *Trends in Russia's Armed Forces: An Overview of Budgets and Capabilities*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2019, 69-71, Sutyagin, *Russian Forces in Ukraine*, 2.

¹⁶⁶ Gorenburg et al., *Analytic Framework for Emulating Russian Decision-Making*, 27, Michael Kofman, Anya Fink ir Jeffrey Edmonds, *Russian Strategy for Escalation Management: Evolution of Key Concepts*. Arlington, VA: CNA, 2020, 76.

¹⁶⁷ Barry Nalebuff, „Brinkmanship and Nuclear Deterrence: The Neutrality of Escalation.” *Conflict Management and Peace Science*, 9(2), 1986, 19.

¹⁶⁸ Interfax-Ukraine, „Putin says unfortunately, Minsk agreements still not observed but says he sees no alternative.” 2015. <<https://en.interfax.com.ua/news/general/293816.html>> [Žiūrėta 2020 05 03], TASS, „US involvement in Normandy Four format 'off the table' — Kremlin.” Maskva, 2020. <<https://tass.com/politics/1151877>> [Žiūrėta 2020 05 03].

¹⁶⁹ Tkachenko, *The Coercive Diplomacy of Vladimir Putin (2014–2016)*, 125-126.

konflikto pradžios užsitikrinti Kijevo dalyvavimą susitarimuose dėl artimesnės integracijos su Rusija¹⁷⁰ loginė sąsą. Tai galėtų paaiškinti, kodėl Maskva verčiau renkasi įstrigti kalinio dilemoje, nei vėl rizikuoti leisti Kijevui pasirinkti jam naudingą „trečiojo kelio“ variantą.

Garantavimo klausimas yra tiesiogiai susijęs su derybiniam karo modelyje atrandama konflikto dalyvių įsipareigojimo problema, numatančia, kad net ir sutarę dėl konflikto suregulavimo, veikėjai gali turėti pakankamai priežasčių nevykdyti šių sąlygų.¹⁷¹ Nagrinėjamu atveju galima išskirti du pagrindinius šios problemos pasireiškimo dėmenis: pirma, kadangi Maskvą tenkina tik Ukrainos integracija Eurazijos, o ne Europos kryptimi, Rusijos pusė neturi jokių paskatų sutikti su derybų scenarijais, neužtikrinančiais Kijevo paklusimo, todėl negali gerbti ir juose numatytų įsipareigojimų. Antra, pademonstravusi, kad Rusijos interesai yra svarbesni už Ukrainos – o tam, kad šių interesų būtų paisoma, ji yra pasirengusi panaudoti karinę jėgą¹⁷² – Maskva sukūrė Kijevui dilemą: priešinimasis gali tik atidėti reikalavimų vykdymą, bet negali panaikinti jų nenaudingumo Ukrainai. Tkačėnka nurodo, kad Rusijos sugebėjimas konflikto metu įrodyti karinę viršenybę yra kertinė Maskvos strategijos sėkmės sąlyga,¹⁷³ tačiau teigtina, kad konflikte su Ukraina Rusijos galia sukelia priešingą efektą ir, paradoksalu, veikia ne priverčiančiai, o atgrasančiai.

Kijevo nusileidimas jam nenaudingiems reikalavimams pasiųstų Maskvai signalą apie tai, kur yra Ukrainos pusės žalos tolerancijos ribos, ir kiek jėgos reikia panaudoti, norint jas peržengti. Kadangi šiame konflikte Maskva turi daugiau išteklių savo galios projekcijai, o jos apimčių efektyviai apriboti negali joks išorinis saugiklis, tai nulemia, kad neegzistuoja ir mechanizmas, galintis garantuoti, kad Ukrainai nusileidus vieną kartą, Rusija nepradės jos versti daryti papildomų nuolaidų. Reikalaudama, kad Kijevas sutiktų su tokio scenarijaus tikimybe, Maskva nepalieka jam kitos išeities, kaip tik priešintis, kadangi bet koks bandymas priversti oponentą sumažinti savo galią tik didina jo ryžtą nepasiduoti.¹⁷⁴ Savo ruožtu norėdama priversti Ukrainą patikėti savo grasinimų realumu ir įrodyti savo pasiryžimą siekti galutinio tikslo, Maskva taip pat turi vienintelę išeitį – bandyti toliau sekinti Kijevą. Būtent taip prievartos ir kontraprievartos ciklas užsidaro, o veikėjams nekeičiant strategijų – tęsiasi be galo ir be aiškaus rezultato.

---

¹⁷⁰ Dragneva ir Wolczuk, *Between Dependence and Integration*, 691-693.

¹⁷¹ Powell, *Bargaining Theory*, 11, Powell, *War as a Commitment Problem*, 170.

¹⁷² Ven Bruusgaard, *Russian Strategic Deterrence*, 19.

¹⁷³ Tkachenko, *The Coercive Diplomacy of Vladimir Putin (2014–2016)*, 125.

¹⁷⁴ Art, *Coercive Diplomacy*, 367.

IŠVADOS

Naudojantis teorinėmis prievartos taikymo prielaidomis, darbe buvo iširta 2014–2019 m. Rusijos naudota strategija per konfliktą su Ukraina; realybėje aptikti atskiri jos elementai leido strategiją konceptualizuoti kaip privertimą. Atsakant į tyrimo klausimą, kodėl pasirinkta strategija nepadėjo Rusijai pasiekti savo tikslų Ukrainoje, pateiktos dvi pagrindinės priežastys: 1) Maskva tinkamai neapskaičiavo pasipriešinimo ir paklusimo kaštų, todėl grasino Kijevo neįbauginusia žala; 2) Maskva negalėjo pasiūlyti Kijevui priimtinių konflikto sureguliuojimo sąlygų ir garantuoti jų įgyvendinimo. Apibendrinus ir įvertinus gautus rezultatus, prieita šių išvadų:

1. Darbe atliktas tyrimas pademonstravo, kad prievartos taikymo prielaidos, net ir nesujungtos į vientisą nuoseklią teoriją, itin praverčia nagrinėjant konfliktą strateginės sąveikos analizės lygmeniu. Rusijai slepiant informaciją, sudėtinga empiriškai nustatyti, ar konflikte su Kijevu Maskva naudojami rusiška privertimo atitiktens koncepcija (rus. *prinuzhdenye*),¹⁷⁵ tačiau tyrime pritaikytas vakarietiškos minties privertimo strategijos modelis padeda gerai struktūrizuoti Rusijos veiksmų visumą iš teorinės perspektyvos. Tai parodo modelio vertę – o tam, kad būtų patikrintas jo universalumas, jį galima taikyti kitų konfliktų analizei, išplėsti jo instrumentų ar mechanizmų kategorijas, tačiau nereikėtų siekti juo paaiškinti visų galimų konflikto niuansų – svarbu neperkrauti teorinių modelio rėmų, išlaikyti minimalistinį dizainą.
2. Nors iš Rusijos ginkluotųjų pajėgų Generalinio štabo viršininko Valerijaus Gerasimovo kalbų galima daryti prielaidą, kad jis laikosi sovietų karo teorijos klasiko Aleksandro Svečino suformuluotos pozicijos, jog „kiekvienas karas yra unikalus atvejis, reikalaujantis atsekti jo specifinę logiką“,¹⁷⁶ Rusijos įstrigimas Ukrainoje rodo, kad konflikto su Kijevu logiką Maskva geriausiu atveju yra išsigryninusi tik iš dalies.¹⁷⁷ Savo skaičiavimuose neatsižvelgdama į Ukrainos interesus ir naudodama riboto poveikio instrumentus, Rusija iš principo negali sukurti veikiančios privertimo strategijos, nuslopinti Kijevo pasipriešinimo, ir įvertinti, kad prieš Ukrainą kariaujamas karas tik palengvina Kijevo apsisprendimą rinktis Rusijai nenaudingą „trečiajį“ kelią.

---

¹⁷⁵ Adamsky, *From Moscow with coercion*, 35.

¹⁷⁶ Roger McDermott, „Gerasimov Appeals for Military Science to Forge New Forms of Combat.” *Eurasia Daily Monitor*, 16(34), 2019. <<https://jamestown.org/program/gerasimov-appeals-for-military-science-to-forge-new-forms-of-combat/>> [Žiūrėta 2020 05 20].

¹⁷⁷ Plg. su Ven Bruusgaard teiginiu, kad strateginio sulaikymo koncepcija yra „išsami, tačiau logiškai nerišli“. Žr. Ven Bruusgaard, *Russian Strategic Deterrence*, 20.

3. Tokia situacija išryškina Maskvos dilemą – siekdama priversti Kijevą paklusti, ji negali beatodairiškai kelti jam žalos ir taip dar labiau stumti nuo savęs, kadangi Ukrainos integracija eurazijine kryptimi išlieka vienu svarbiausių Maskvos strateginių tikslų. Nors tęsti konfliktą su Ukraina Rusijai yra naudingiau nei iš jo pasitraukti, įstrigimo situacija atskleidžia ne Maskvos ryžtą kovoti iki galo, o jai prieinamų, brutalia jėga neparemtų strategijų spektro ribotumą. Galima sakyti, kad iki konflikto pradžios naudotą ir nepasiteisinsią „ekonominės naudos mainais už integraciją“¹⁷⁸ strategiją pakeitusi tokiu pat neefektyviu „žalos nutraukimo mainais už paklusimą“ variantu, Maskva tik pademonstravo, koks skirtumas egzistuoja tarp jos užsienio politikos siekių ir realių galimybių Ukrainos klausimais.

4. Kadangi dėl privertimo strategijos sudėtingumo efektyviai ją taikyti yra problematiška¹⁷⁹ visiems tarptautinių santykių sistemos veikėjams, ne išskirtinai Maskvai, toliau studijuojant tiek šį, tiek kitus nesėkmių atvejus verta gilintis į šį klausimą: kokios konkrečios priežastys nulėmė, kad konfliktą inicijuojantis veikėjas nesugebėjo tiksliai apskaičiuoti oponento paklusimo ir pasipriešinimo kaštų? Kas trukdo jam didinti žalos lygį? Kur yra potencialių kaštų ribos? Pavyzdžiui, Rusijos strateginis branduolinis arsenalas galėtų būti instrumentas, kuriuo šiame konflikte Maskva galėtų pasinaudoti grasindama Kijevui sukelti nepakeliamą žalą, tačiau smūgių skaičiavimai, skirstantys megatonas objektams Ukrainoje iš principo nebūtų realistiški. Kyla fundamentalus klausimas, kas yra didesnė Maskvos problema – bloga strategija ar ribota galia?

Rekomendacijos ir pasiūlymai

Vienas iš būdų, kaip galima vertingai papildyti tiek privertimo, tiek Rusijos-Ukrainos konflikto tyrimų kryptis, yra susitelkti ties Ukrainos puse ir nagrinėti Kijevo reakciją į Maskvos grasinimus. Siūloma iš strateginės sąveikos lygio leisti žemyn į individo ar grupės lygmenį ir ištirti, kaip nuo 2014 m. Kijeve kito sprendimų priėmėjų situacijos vertinimas, kaštų skaičiavimas, grasinimų realumo suvokimas. Svarbu suprasti, kaip buvo interpretuojami Maskvos siunčiami signalai – kadangi privertimas įvyksta oponento galvoje, ne inicijuojančio veikėjo braižymo lentoje, rekomenduojama išsiaiškinti, kiek šiuo atveju svarbi buvo signalų aiškumo problema. Kaip komunikacijos procesas paveikė grasinimų realistiškumą? Ar Maskva signalus siuntė ten, kur reikėjo? Ar Kijevas nusprendė priešintis, nes grasinimus įvertino kaip blefą, ar priešingai – buvo įvartytas į kampą ir nebeturėjo ko prarasti?

---

¹⁷⁸ Dragneva ir Wolczuk, *Between Dependence and Integration*, 688.

¹⁷⁹ Art, *Coercive Diplomacy*, 361-362.

Kiti dėmesio verti ateities tyrimų klausimai, kuriuos išryškina teorinėje darbo dalyje pateikta prievartos kaip veikėjų varžybų idėja, yra šie: kokią reikšmę Maskvos skaičiavimams turi prievartos taikymo kaštai? Kiek svarbus yra kontrprievartos, pasireiškiančios tiek Kijevo pasipriešinimu mūšio lauke, tiek Vakarų taikomomis politinėmis ir ekonominėmis sankcijomis, dėmuo? Konfrontacijos metu Ukraina kaip silpnesnis veikėjas Rusijai – branduolinei galiūnei – niekuo grasinti ar skelbti karo negali, todėl jos kontrprievartos veiksmų spektras visuomet išliks ribotas. Ar Kijevas teoriškai galėtų atrasti ir veiksmingai taikyti savarankišką pasipriešinimo strategiją be Vakarų pagalbos – jei taip, kas galėtų būti tokios strategijos pagrindas? Atsakymai į šiuos klausimus galėtų padėti geriau ištirti Maskvos ir Kijevo strateginę sąveiką, prisidėtų prie aiškesnio konflikto supratimo, jo suregulavimo mechanizmo paieškų.

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS ŠARAŠAS

1. Adamsky, Dmitry (Dima), „From Moscow with coercion: Russian deterrence theory and strategic culture.” *Journal of Strategic Studies*, 41(2), 2018, 33-60.
2. Alexseev, Mikhail, „How Do Ukrainians Want to End the Donbas War?” *PONARS Eurasia Policy Memo*, 555, 2018. <<http://www.ponarseurasia.org/memo/how-do-ukrainians-want-to-end-donbas-war>> [Žiūrėta 2020 05 13].
3. Allison, Roy, „Russia and the post-2014 international legal order: revisionism and *realpolitik*.” *International Affairs*, 93(3), 2017, 519-543.
4. Altman, Dan, „By Fait Accompli, Not Coercion: How States Wrest Territory from Their Adversaries.” *International Studies Quarterly*, 61(4), 2017, 881-891.
5. Art, Robert J., „Coercive Diplomacy: What Do We Know?” Kn. Robert J. Art ir Patrick M. Cronin (sud.), *The United States and Coercive Diplomacy*. Washington, DC: United States Institute of Peace, 2003, 359-420.
6. Art, Robert J. ir Kelly M. Greenhill, „The Power and Limits of Compellence: A Research Note.” *Political Science Quarterly*, 133(1), 2018, 77-97.
7. Åslund, Anders, *Kremlin Aggression in Ukraine: The Price Tag*. 2 leid. Washington, DC: Atlantic Council, 2018.
8. Baev, Pavel K., *Ukraine: A test for Russian military reform*. Paris: IFRI, 2015.
9. Baylis, John ir James J. Wirtz, „Introduction.” Kn. John Baylis et al. (sud.), *Strategy in the Contemporary World: An Introduction to Strategic Studies*. Oxford: Oxford University Press, 2002, 1-14.
10. Beach, Derek, „Process-Tracing Methods in Social Science.” Oxford University Press, 2017. <<https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-176>> [Žiūrėta 2020 02 04].
11. Bennett, Andrew ir Colin Elman, „Case Study Methods in the International Relations Subfield.” *Comparative Political Studies*, 40(2), 2007, 170-195.
12. Bērziņš, Jānis, „Not ‘Hybrid’ but New Generation Warfare.” Kn. Glen E. Howard ir Matthew Czekaj (sud.), *Russia’s Military Strategy and Doctrine*. Washington, DC: The Jamestown Foundation, 2019, 157-184.
13. Bowen, Andrew S., „Coercive diplomacy and the Donbas: Explaining Russian strategy in Eastern Ukraine.” *Journal of Strategic Studies*, 42(3-4), 2019, 312-343.

14. Bratton, Patrick C., „When is Coercion Successful?” *Naval War College Review*, 58(3), 2005, 99-120.
15. Bukkvoll, Tor, „Off the Cuff Politics: Explaining Russia's Lack of a Ukraine Strategy.” *Europe-Asia Studies*, 53(8), 2001, 1141-1157.
16. Bukkvoll, Tor, „Russian Special Operations Forces in Crimea and Donbas.” *Parameters*, 46(2), 2016, 13-21.
17. Byman, Daniel ir Matthew Waxman, *The Dynamics of Coercion: American Foreign Policy and the Limits of Military Might*. New York: Cambridge University Press, 2002.
18. Cavanaugh, ML, „What is Strategy?” 2016. <<https://mwi.usma.edu/what-is-strategy/>> [Žiūrēta 2020 01 03].
19. Charap, Samuel, „Russia's Use of Military Force as a Foreign Policy Tool: Is There a Logic?” *PONARS Eurasia Policy Memo*, 443, 2016. <<http://www.ponarseurasia.org/memo/russias-use-military-force-foreign-policy-tool-there-logic>> [Žiūrēta 2019 10 01].
20. Charap, Samuel ir Timothy J. Colton, „Breaking point.” *Adelphi Series*, 56(460), 2016, 113-150.
21. Charap, Samuel ir Timothy J. Colton, „Introduction.” *Adelphi Series*, 56(460), 2016, 17-28.
22. Clausewitz, Carl von, *On War*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1976.
23. Crane, Keith, Olga Olikier ir Brian Nichiporuk, *Trends in Russia's Armed Forces: An Overview of Budgets and Capabilities*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2019.
24. Davies, Lance, „Russia's 'Governance' Approach: Intervention and the Conflict in the Donbas.” *Europe-Asia Studies*, 68(4), 2016, 726-749.
25. De Waal, Thomas ir Nikolaus von Twickel, „Introduction and Recommendations.” Kn. Michael Emerson (sud.), *Beyond Frozen Conflict: Scenarios for the Separatist Disputes of Eastern Europe*. Brussels: CEPS, 2020, 3-13.
26. Dragneva, Rilka ir Kataryna Wolczuk, „Between Dependence and Integration: Ukraine's Relations With Russia.” *Europe-Asia Studies*, 68(4), 2016, 678-698.
27. Elman, Colin, „Realism.” Kn. Paul D. Williams (sud.) *Security Studies: An Introduction*. New York: Routledge, 2008, 15-28.
28. European External Action Service, „EU-Ukraine relations – factsheet.” Briuselis, 2020. <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-Homepage/4081/eu-ukraine-relations-factsheet_en> [Žiūrēta 2020 05 03].
29. Fearon, James D., „Rationalist Explanations for War.” *International Organization*, 49(3), 1995, 379-414.

30. Fox, Amos C., „Battle of Debal'tseve: the Conventional Line of Effort in Russia's Hybrid War in Ukraine.” *ARMOR*, 128(1), 2017, 45-52.
31. Freedman, Lawrence, „Ukraine and the Art of Limited War.” *Survival*, 56(6), 2014, 7-38.
32. Freedman, Lawrence ir Srinath Raghavan, „Coercion.” Kn. Paul D. Williams (sud.) *Security Studies: An Introduction*. New York: Routledge, 2008, 216-228.
33. Frieden, Jeffrey A., „Actors and Preferences in International Relations.” Kn. David A. Lake ir Robert Powell (sud.), *Strategic Choice and International Relations*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1999, 39-76.
34. Giles, Keir, „“Hybrid Warfare” and Russia's Ground Forces.” Kn. National Institute for Defense Studies (sud.), *A New Strategic Environment and Roles of Ground Forces*. Tokyo, National Institute for Defense Studies, 2019, 79-92.
35. Gorenburg, Dmitry et al., *Analytic Framework for Emulating Russian Decision-Making*. Arlington, VA: CNA, 2017.
36. Goujon, Reva, „The Logic and Risks Behind Russia's Statelet Sponsorship.” 2015. <<https://worldview.stratfor.com/article/logic-and-risks-behind-russias-statelet-sponsorship>> [Žiūrėta 2020 05 17].
37. Gray, Colin, *War, Peace and International Relations: An Introduction to Strategic History*. New York: Routledge, 2007.
38. Haines, Steven, „The Nature of War and the Character of Contemporary Armed Conflict.” Kn. Elizabeth Wilmhurst (sud.), *International Law and the Classification of Conflicts*. Oxford: Oxford University Press, 2012, 9-31.
39. Hakse, Bastiaan Freark, „By Fait Accompli: The Russo-Ukrainian War.” Magistro darbas, Universiteit Leiden, 2019.
40. Hoffman, Frank G., „Examining Complex Forms of Conflict: Gray Zone and Hybrid Challenges.” *PRISM*, 7(4), 2018, 30-47.
41. Hoffman, Frank G., „The Contemporary Spectrum of Conflict: Protracted, Gray Zone, Ambiguous, and Hybrid Modes of War.” Kn. Dakota L. Wood (sud.), *2016 Index of U.S. Military Strength: Assessing America's Ability to Provide for the Common Defense*. Washington, DC: The Heritage Foundation, 2016, 25-36.
42. Holcomb, Franklin, *The Kremlin's Irregular Army: Ukrainian Separatist Order of Battle*. Washington, DC: Institute for the Study of War, 2017.

43. Hosaka, Sanshiro, „The Kremlin's Active Measures Failed in 2013: That's When Russia Remembered Its Last Resort—Crimea.” *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization*, 26(3), 2018, 321-364.
44. Interfax-Ukraine, „Putin says unfortunately, Minsk agreements still not observed but says he sees no alternative.” 2015. <<https://en.interfax.com.ua/news/general/293816.html>> [Žiūrėta 2020 05 03].
45. International Crisis Group (ICG), „Russia and the Separatists in Eastern Ukraine.” (Crisis Group Europe and Central Asia Briefing N°79). Kyiv/Brussels: ICG, 2016.
46. International Republican Institute, „Public Opinion Survey: Residents of Ukraine, September 12-25, 2014.” 2014. <<https://www.iri.org/sites/default/files/2014%20October%20Survey%20of%20Residents%20of%20Ukraine%2C%20September%2012-25%2C%202014.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 13].
47. Jackson, Matthew O. ir Massimo Morelli, „The Reasons for Wars: And Updated Survey.” Kn. Christopher J. Coyone ir Rachel L. Mathers (sud.), *The Handbook on the Political Economy of War*. Northampton, MA: Edward Elgar Publishing, 2011, 34-57.
48. Jakobsen, Peter Viggo, „Coercive Diplomacy.” Kn. Costas M. Constantinou et al. (sud.), *The SAGE Handbook of Diplomacy*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications Ltd, 2016, 476-486.
49. Johannesson, Jokull, „Russia-Ukraine balance of military power.” *Journal of International Studies*, 10(1), 2017, 63-73.
50. Jonavičius, Laurynas et al., *Russian Interests, Strategies, and Instruments in the Common Neighbourhood*. EU-STRAT, 2019.
51. Jozwiak, Rikard, „After Four Years Of Drama, EU-Ukraine Association Agreement Comes Into Force.” 2017. <<https://www.rferl.org/a/eu-ukraine-association-agreement-goes-into-force-after-four-years-drama/28708426.html>> [Žiūrėta 2020 05 03].
52. Jönsson, Christer, „Coercive Diplomacy.” Kn. Gordon Martel (sud.), *The Encyclopedia of Diplomacy*. Chichester, West Sussex: Wiley Blackwell, 2018, 1-13.
53. Kim, Lucian, „How U.S. Military Aid Has Helped Ukraine Since 2014.” 2019. <<https://www.npr.org/2019/12/18/788874844/how-u-s-military-aid-has-helped-ukraine-since-2014>> [Žiūrėta 2020 05 03].
54. King, Gary, Robert O. Keohane ir Sidney Verba, *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1994.

55. Kofman, Michael, „A Comparative Guide to Russia’s Use of Force: Measure Twice, Invade Once.” 2017. <<https://warontherocks.com/2017/02/a-comparative-guide-to-russias-use-of-force-measure-twice-invade-once/>> [Žiūrėta 2019 11 24].
56. Kofman, Michael, „Drivers of Russian Grand Strategy.” The Stockholm Free World Forum, 2019. <<https://frivarld.se/rapporter/drivers-of-russian-grand-strategy-2/>> [Žiūrėta 2019 11 24].
57. Kofman, Michael, „From Hammer to Rapier: Russian Military Transformation in Perspective.” *Changing Character of War Centre, Russia Brief*, 1, 2018. <<http://www.ccw.ox.ac.uk/russia-brief-issue-i>> [Žiūrėta 2020 05 03].
58. Kofman, Michael, „Russian Hybrid Warfare and Other Dark Arts.” 2016. <<https://warontherocks.com/2016/03/russian-hybrid-warfare-and-other-dark-arts/>> [Žiūrėta 2019 11 24].
59. Kofman, Michael, „The Moscow School of Hard Knocks: Key Pillars of Russian Strategy.” 2017. <<https://warontherocks.com/2017/01/the-moscow-school-of-hard-knocks-key-pillars-of-russian-strategy/>> [Žiūrėta 2019 11 24].
60. Kofman, Michael, Anya Fink ir Jeffrey Edmonds, *Russian Strategy for Escalation Management: Evolution of Key Concepts*. Arlington, VA: CNA, 2020.
61. Kofman, Michael et al., *Lessons from Russia’s Operations in Crimea and Eastern Ukraine*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2017.
62. Kudelia, Sergiy, „Domestic Sources of the Donbas Insurgency.” *PONARS Eurasia Policy Memo*, 351, 2014. <<http://www.ponarseurasia.org/memo/domestic-sources-donbas-insurgency>> [Žiūrėta 2020 04 25].
63. Kudelia, Serhiy, „The Donbas Rift.” *Russian Politics & Law*, 54(1), 2016, 5-27.
64. Lake, David A. ir Robert Powell, „International Relations: A Strategic-Choice Approach.” Kn. David A. Lake ir Robert Powell (sud.), *Strategic Choice and International Relations*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1999, 3-38.
65. Lamont, Christopher, *Research Methods in International Relations*. London: SAGE Publications Ltd, 2015.
66. Lebow, Richard Ned, *A Democratic Foreign Policy: Regaining American Influence Abroad*. Cham, Palgrave Macmillan, 2020.
67. Lebow, Richard Ned, „Reason Divorced from Reality: Thomas Schelling and Strategic Bargaining.” *International Politics*, 43(4), 2006, 429-452.

68. Lobell, Steven E., „Structural Realism/Offensive and Defensive Realism.” Oxford University Press, 2017. <<https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780191842665.001.0001/acref-9780191842665-e-0350>> [Žiūrėta 2019 10 31].
69. Lonsdale, David J., „Strategy: The Challenge of Complexity.” *Defence Studies*, 2007, 7(1), 42-64.
70. Lykke, Arthur F., Jr., „Defining Military Strategy.” *Military Review*, 69(5), 1989, 2-8.
71. Maness, Ryan ir Brandon Valeriano, „Russia and the Near Abroad: Applying a Risk Barometer for War.” *The Journal of Slavic Military Studies*, 25(2), 2012, 125-148.
72. McDermott, Roger N., *Brothers Disunited: Russia's Use of Military Power in Ukraine*. Fort Leavenworth, KS: Foreign Military Studies Office, 2015.
73. McDermott, Roger N., „Deciphering the Lessons Learned by the Russian Armed Forces in Ukraine, 2014–2017.” Kn. Glen E. Howard ir Matthew Czekaj (sud.), *Russia's Military Strategy and Doctrine*. Washington, DC: The Jamestown Foundation, 2019, 345-378.
74. McDermott, Roger N., „Does Russia Have a Gerasimov Doctrine?” *Parameters*, 46(1), 2016, 97-105.
75. McDermott, Roger, „Gerasimov Appeals for Military Science to Forge New Forms of Combat.” *Eurasia Daily Monitor*, 16(34), 2019. <<https://jamestown.org/program/gerasimov-appeals-for-military-science-to-forge-new-forms-of-combat/>> [Žiūrėta 2020 05 20].
76. Milakovsky, Brian, „A Cost-Benefit Analysis for Russia of the Donbas Economic Blockade.” 2019. <<https://www.wilsoncenter.org/blog-post/cost-benefit-analysis-for-russia-the-donbas-economic-blockade>> [Žiūrėta 2020 05 17].
77. Miller, Christopher, „Gore, But No Glory For Russia's Ukraine War 'Veterans'.” 2017. <<https://www.rferl.org/a/russia-ukraine-gore-no-glory-for-war-veterans/28681378.html>> [Žiūrėta 2020 05 03].
78. Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, „Foreign Policy Concept of the Russian Federation.” Maskva, 2016. <https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/2542248> [Žiūrėta 2019 11 24].
79. Mueller, Karl, „Strategies of coercion: Denial, punishment, and the future of air power.” *Security Studies*, 7(3), 1998, 182-228.
80. Mykhnenko, Vlad, „Causes and Consequences of the War in Eastern Ukraine: An Economic Geography Perspective.” *Europe-Asia Studies*, 72(3), 2020, 528-560.

81. Nalebuff, Barry, „Brinkmanship and Nuclear Deterrence: The Neutrality of Escalation.” *Conflict Management and Peace Science*, 9(2), 1986, 19-30.
82. Nemeth, Lisa A., *The Use of Pauses in Coercion: An Examination in Theory*. Fort Leavenworth, KS: School of Advanced Military Studies, 2009.
83. Nye Jr., Joseph S., „Public Diplomacy and Soft Power.” *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 2008, 94-109.
84. OCHA, „Ukraine: 2020 Humanitarian Needs Overview.” 2020. <https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/ukraine_2020_humanitarian_needs_overview_en.pdf> [Žiūrėta 2020 05 13].
85. OHCHR, „Report on the human rights situation in Ukraine, 16 November 2019 to 15 February 2020.” 2020. <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/29thReportUkraine_EN.pdf> [Žiūrėta 2020 05 04].
86. Pifer, Steven, „Five years after Crimea’s illegal annexation, the issue is no closer to resolution.” 2019. <<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2019/03/18/five-years-after-crimeas-illegal-annexation-the-issue-is-no-closer-to-resolution/>> [Žiūrėta 2020 05 12].
87. Powell, Robert, „Bargaining Theory and International Conflict.” *Annual Review of Political Science*, 5(1), 2002, 1-30.
88. Powell, Robert, „War as a Commitment Problem.” *International Organization*, 60(1), 2006, 169-203.
89. Radin, Andrew, Alyssa Demus ir Krystyna Marcinek, *Understanding Russian Subversion: Patterns, Threats, and Responses*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2020.
90. Reiter, Dan, „Exploring the Bargaining Model of War.” *Perspectives on Politics*, 1(1), 2003, 27-43.
91. Renz, Bettina, „Russia and ‘hybrid warfare’.” *Contemporary Politics*, 22(3), 2016, 283-300.
92. Renz, Bettina, „Russian responses to the changing character of war.” *International Affairs*, 95(4), 2019, 817-834.
93. Rėvaitis, Algirdas, „Šiuolaikinės karybos diskursas Rusijos karinėje mintyje.” Kn. Gediminas Vitkus (sud.), *Lietuvos metinė strateginė apžvalga 2017–2018, 16 tomas*. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2018, 267-297.
94. RFE/RL, „Final Ukraine Election Results Confirm Zelenskiy Landslide.” 2019. <<https://www.rferl.org/a/final-ukraine-election-results-confirm-zelenskiy-landslide/30076731.html>> [Žiūrėta 2020 05 13].

95. Rumer, Eugene, *The Primakov (Not Gerasimov) Doctrine in Action*. Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace, 2019.
96. Schadlow, Nadia, „The Problem With Hybrid Warfare.” 2015. <<https://warontherocks.com/2015/04/the-problem-with-hybrid-warfare/>> [Žiūrėta 2020 04 25].
97. Schelling, Thomas C., *Arms and Influence*. New Haven, CT: Yale University Press, 1966.
98. Schelling, Thomas C., *Strategy of Conflict*. 2 leid. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1980.
99. Schore, Joshua B., „Hollow Threats: Why Coercive Diplomacy Fails.” Magistro darbas, School of Advanced Air and Space Studies, 2015.
100. Schultz, Kenneth A., *Democracy and Coercive Diplomacy*. Cambridge, Cambridge University Press, 2004.
101. Sechser, Todd S., „A Bargaining Theory of Coercion.” Kn. Kelly M. Greenhill ir Peter Krause (sud.), *Coercion: The Power to Hurt in International Politics*. New York: Oxford University Press, 2018, 55-76.
102. Sechser, Todd S., „Goliath’s Curse: Coercive Threats and Asymmetric Power.“ *International Organization*, 2010, 64(4), 627-660.
103. Sechser, Todd S., „Militarized Compellent Threats.“ *Conflict Management and Peace Science*, 2011, 28(4), 377-401.
104. Segre, Sandro, *Contemporary Sociological Thinkers and Theories*. New York, NY: Routledge, 2014.
105. Sherr, James, „Ukraine: Door Closed?” Kn. S. Stephen F. Starr ir Svante E. Cornell (sud.), *Putin’s Grand Strategy: The Eurasian Union and Its Discontents*. Washington, DC: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, Joint Transatlantic Research and Policy Center, Johns Hopkins University, School of Advanced International Studies (SAIS), 2014, 122-132.
106. Simão, Licínia, „The Ukrainian conflict in Russian foreign policy: Rethinking the interconnections between domestic and foreign policy strategies.” *Small Wars & Insurgencies*, 27(3), 2016, 491-511.
107. Sinovets, Polina ir Bettina Renz, *Russia’s 2014 Military Doctrine and Beyond: Threat perceptions, capabilities and ambitions*. Rome: NATO Defense College, 2015.
108. Snidal, Duncan, „Formal Models of International Politics.” Kn. Detlef F. Sprinz ir Yael Wolinsky-Nahmias (sud.), *Models, numbers, and cases: methods for studying international relations*. Ann Arbor, MI: The University of Michigan Press, 2007, 227-264.

109. Snidal, Duncan, „Rational Choice and International Relations.” Kn. Walter Carlsnaes, Thomas Risse ir Beth A. Simmons (sud.), *Handbook of International Relations*. London: SAGE Publications Ltd, 2002, 73-94.
110. Sunzi, *The Art of War*. New York, NY: Oxford University Press, 1963.
111. Sutyagin, Igor, *Russian Forces in Ukraine*. London: Royal United Services Institute, 2015.
112. TASS, „US involvement in Normandy Four format ‘off the table’ — Kremlin.” Maskva, 2020. <<https://tass.com/politics/1151877>> [Žiūrėta 2020 05 03].
113. Tkachenko, Stanislav L., „The Coercive Diplomacy of Vladimir Putin (2014–2016).” Kn. Roger E. Kanet (sud.), *The Russian Challenge to the European Security Environment*. Cham: Palgrave Macmillan, 2017, 115-136.
114. Treverton, Gregory F., *Framing Compellent Strategies*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2000.
115. Trilateral Contact Group, „Package of Measures for the Implementation of the Minsk Agreements.” Minskas, 2015. <https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/UA_150212_MinskAgreement_en.pdf> [Žiūrėta 2020 04 24].
116. UCDP Conflict Encyclopedia, „Ukraine.” Uppsala University, 2020. <<https://ucdp.uu.se/country/369>> [Žiūrėta 2020 05 04].
117. Van Evera, Stephen, *Guide to Methods for Students of Political Science*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1997.
118. Ven Bruusgaard, Kristin, „Russian Strategic Deterrence.” *Survival*, 58(4), 2016, 7-26.
119. Venslauskaitė, Goda Izabelė, „Lošimų teorija: konfliktas ir bendradarbiavimas.” *Problemos*, 57, 2000, 89-93.
120. Weisiger, Alex, *Logics of War: Explanations for Limited and Unlimited Conflicts*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2013.
121. Wigell, Mikael, „Hybrid interference as a wedge strategy: a theory of external interference in liberal democracy.” *International Affairs*, 95(2), 2019, 255-275.
122. Wilson, III, Ernest J., „Hard Power, Soft Power, Smart Power.” *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 2008, 110-124.
123. Zhukov, Yuri M., „Trading hard hats for combat helmets: The economics of rebellion in eastern Ukraine.” *Journal of Comparative Economics*, 44(1), 2016, 1-15.

SUMMARY

Ever since the fall of the Soviet Union, Moscow has been looking for a way to keep Ukraine in its sphere of influence, yet none of the Russian approaches have worked as expected. In 2014, what began as a covert and bloodless Russian operation to annex the Crimean peninsula, has later turned into a quagmire in eastern Ukraine with losses on both sides totaling more than 44 thousand killed and wounded as of February 2020. Why hasn't Moscow been able to successfully impose its demands on Kyiv to stand down and grant the so called 'special status' for the Russian-occupied territories? Despite substantial analysis having been carried out concerning the causes of Moscow's intervention and the ways and means Russia uses to wage warfare, research into the effectiveness of Russian strategy has received only limited scholarly attention so far.

This thesis, titled "Causes of ineffectiveness of Russia's strategy in the conflict with Ukraine from 2014 to 2019," attempts to address the problem by seeking to explain the main reasons behind the failure of Russian compellence in eastern Ukraine. A theoretical framework of coercion is employed to help guide the analysis and scrutinize the strategic interaction between Moscow and Kyiv. Two main explanations of why Moscow has failed to achieve its strategic objectives in Ukraine are offered. First, it is argued that Russia has been unable to inflict the level of damage necessary to coerce Ukraine into choosing the option of ceding to Russia's demands and willingly limiting its sovereignty. Second, it is maintained that Moscow is unable to provide adequate assurances that it would respect any agreement not favorable to it and refrain from any future demands, therefore leaving Kyiv with no other choice but to stand its ground.

Compellence is a complex strategy, difficult to execute successfully for any actor, not just Moscow. A recommendation is put forward to focus on possible explanations of why Russia has not been able to find the right balance between compliance and resistance costs levied against Ukraine. It is necessary to determine what are the practical limits of Russian hard power. Even though Russia is a nuclear power, it cannot credibly threaten to employ its entire strategic arsenal against Kyiv, so, basically, it can only count on limited means of coercion. Moscow also must refrain from inflicting catastrophic damage upon Ukraine if it still hopes to coerce or coopt Kyiv into closer integration with Russia. Therefore, was Kyiv able to call Moscow's bluff or did Russia fail to find the correct pressure points for breaking Kyiv's resistance?